Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 222 (20. 789) • 1990 йил 28 сентябрь, жума • Баҳоси 3 тийин.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросида

Шу йил 26 сентябрь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг навбатдаги мажлиси бўлди. Бюро Ўзбекистон Компартияси мақомининг лойиҳасини муҳокама қилди. Лойиҳа Марказий Комитет II пленумининг топширигига биноан тайёрланган. Лойиҳани коммунистлар билдирган танқидий фикрлар ва таклифларни ҳисобга олиб, узил-кесил ишлаб чиқишга қарор қилинди.

Мажлисда тарқатиб юборилган Тошкент Олий партия мактаби ҳамда Жумҳурият раҳбар ходимлар ва мутахассислар малакасини ошириш тармоқлараро институти негизида Сиёсатшунослик ва бошқарув институтини ташкил этиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгашининг қарорига мувофиқ институтга олий ўқув юрти мақоми берилди. Сиёсатшунослик, социология, ижтимоий психология, оммавий ахборот воситалари, менежментлар, маркетинг, янги ижтимоий-иқтисодий шароитда хўжалик юритиш, ташқи иқтисодий фаолият, дипломатия хизмати соҳалари бўйича мутахассислар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш, шунингдек тегишли назарий ва амалий муаммоларни илмий ишлаб чиқиш институтнинг вазифаларидандир. Институтни ташкил этиш ва тегишли ўқув юртларини тарқатиб юбориш билан боғлиқ ташкилий ва молиявий масалаларни ҳал этиш учун комиссия тузилди. Профессор М. И. Искандаров комиссия раиси этиб тайинланди ва вақтинча унга институт ректори вазифаси юклатилди.

Марказий Комитет Бюроси КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Марксизм-ленинизм институтининг филиали — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтини ҳамда КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги Ижтимоий фанлар академияси Диншунослик ва атеизм институтининг жумҳуриятлараро филиалини тарқатиб юборди. Уларнинг базасида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Ижтимоий-сиёсий муаммолар институти ташкил этилди. Институт тўғрисидаги низом, унинг структураси ва штатлар жадвали тасдиқланди, янги илмий муассасаларни ташкил этиш ва мавжудларини тарқатиб юбориш билан боғлиқ масалаларни ҳал этиш учун комиссия тузилди.

Мажлисда Ўзбекистон Компартияси ички партиявий турмушининг бошқа масалалари ҳам кўриб чиқилди.

БУГУН ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА *Янгиликлар, воқеалар*

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг Фармони

ЎЗБЕКИСТОН ССР АҲОЛИГА МАИШИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ МИНИСТРЛИГИНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР КЕНГАШИ ҲУЗУРИДАГИ АҲОЛИГА МАИШИЙ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ЖУМҲУРИЯТ ДАВЛАТ-КООПЕРАТИВ МАРКАЗИ («УЗБЫТЦЕНТР»)ГА АЙЛАНТИРИШ ТЎҒРИСИДА

Жумҳурият аҳолисига маиший хизмат кўрсатишни тубдан яхшилаш, янги иқтисодий муносабатларни, мулкчиликнинг турли шаклларини жорий этиш, хўжалик ташаббуси ва омилкорлик учун шарт-шароит яратиш, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш учун халқ депутатлари маҳаллий Советларининг роли ва масъулиятини кучайтириш мақсадида Ўзбекистон ССР Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлиги Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгаши ҳузуридаги Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш жумҳурият давлат-кооператив маркази («Узбитцентр»)га айлантирилсин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгаши мазкур масала юзасидан тегишли қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президенти

И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1990 йил 25 сентябрь.

Ўзбекистон ССР Президентининг

ФАРМОНИГА ШАРҲ

Ўзбекистон ССР Президентининг эълон қилинган Фармони маиший хизматни бошқаришни қайта қуришга, маиший хизмат кўрсатиш даражаси ва сифатини тубдан яхшилаш, жумҳурият аҳолисига кўрсатилаётган хизмат турларини кўпайтириш мақсадида тармоқда мулкчиликнинг турли шаклларини ривожлантириш учун шарт-шароит яратишга қаратилган.

Таркиб топган маиший хизмат кўрсатиш даражаси аҳолининг талабларига, Ўзбекистон Компартияси XXII съезди ижтимоий қайта қуриш ва халқ фаровонлигини ошириш юзасидан белгилаб берган мақсадлар ва вазифаларга мос келмайди. Хизмат кўрсатиш маданиятининг ғоят паст даражада эканлиги, хизмат турлари, иш сифати, буюртмаларни бажариш муддатларининг чекланганлиги ҳаққоний шикоятларга сабаб бўлмоқда.

Жумҳурият аҳолисининг ҳар бирига йилига ўртача ҳисобда атиги 37 сўмлик маиший хизмат кўрсатилаётганлигига, бу эса умуман мамлакатдагига қараганда 1,5 баравар кам эканлигига тоқат қилиб бўлмайди. Қишлоқ жойларда аҳвол бундан ҳам ёмонроқдир. Жумҳуриятнинг 240 тадан ортиқ аҳоли пункти маиший хизмат муассасаларига эга эмас.

Тармоқни бошқаришнинг мавжуд структураси, маиший хизмат корхоналарининг ҳаддан ташқари давлатлаштирилганлиги, министрлик ҳукмронликка эга бўлганлиги ва идоравий тазйиқ ўтказиши, меҳнат унумдорлигини, хўжалик ташаббуси ва омилкорликни иқтисодий рағбатлантиришнинг самарали воситаси йўқлиги хизмат кўрсатиш соҳасини ривожлантириш учун жиддий тўсиқ бўлмоқда.

Маиший хизмат кўрсатиш корхоналари техника билан яхши жиҳозланмаган, зарур моддий — хом ашё ресурслари билан таъминланмаган. Давлат ва кооператив корхоналар, якка тартибдаги меҳнат билан шуғулланаётган кишилар фаолияти зарур даражада мувофиқлаштирилишига эришилмаган.

Шундай шароитда тегишли бозор иқтисодиётини бошқариш структураларини шакллантиришга муҳим аҳамият бериб, Ўзбекистон ССР Маиший хизмат кўрсатиш министрлигини Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш жумҳурият давлат-кооператив марказига айлантириш мақсадга мувофиқ деб топилди. Ушбу марказ фаолияти жумҳурият корхоналари ва ташкилотлари билан тўғридан-тўғри шартномалар тузиш йўли орқали хўжалик ҳисоби қоидалари асосида амалга оширилади.

Марказга тармоқни бозор муносабатларига тайёрлаш ва ўтказишга, маиший хизмат корхоналарини хусусий корхоналарга айлантиришга, яъни тармоқни ижарага, фуқароларнинг хусусий мулки қилиб бериш, тижорат корхоналари ва кооперативлари ташкил этишга доир барча ишларни амалга ошириш топширилади.

Марказга жумҳуриятда маиший хизмат кўрсатишни ривожлантириш концепцияси ва дастурларини ишлаб чиқиш, ўзгаришларни ҳамда хизматларнинг хилма-хил турларига талабни ўрганиш, мулкчиликнинг шаклларидан қатъи назар, тармоқ барча корхоналарининг фаолиятини мувофиқлаштириш, кадрлар тайёрлаш, маиший хизмат корхоналарини техника, асбоб-ускуналар ва моддий-хом ашё ресурслари билан таъминлашда кўмаклашиш, илмий-тадқиқот ва лойиҳа ишларини ўтказиш, жумҳуриятлараро ва ташқи иқтисодий алоқаларда воситачилик қилиш вазифалари юклатилади.

Маиший хизмат соҳасини бошқаришни қайта қуриш жойларда, айниқса қишлоқ жойларда маиший хизмат кўрсатишнинг моддий-техника базасини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш учун халқ депутатлари маҳаллий Советларининг аҳамияти ва масъулиятини анча оширади. Вилоят ижроия комитетларига маиший хизмат кўрсатиш вилоят бошқармалари негизида уюшмалар ташкил этиш, бунда бу ишнинг иқтисодий жиҳатдан мақсадга мувофиқлигига ва меҳнат жамоаларининг манфаатларига амал қилиш тавсия этилди.

Ана шу тадбирларнинг рўёбга чиқарилиши корхоналарнинг хўжалик мустақиллигини кучайтириш учун ташкилий заминларни вужудга келтиради, меҳнат жамоаларини, ҳар бир ходимни маиший хизмат кўрсатиш ҳажмини кенгайтириш ва унинг турларини кўпайтиришдан иқтисодий манфаатдор қилади, маиший хизматни аҳолининг талаб ва эҳтиёжларига мослаштиради.

ЎЗАРО ФОЙДАЛИ АСОСДА ҲАМКОРЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРАЙЛИК

27 сентябрь куни Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов таниқли сиёсат арбоблари — ГФР бундестагининг аъзоси, Иқтисодий алоқалар комиссиясининг раиси Х. Шварц ва Чет мамлакатлар билан иқтисодий алоқаларни ривожлантириш уюшмасининг раҳбари Б. Бишоп (АҚШ) билан учрашди.

Ўзаро манфаатли ошкора суҳбатда Ўзбекистоннинг чет мамлакатлар билан ўзаро фойдали ҳамкорлиги истиқболлари муҳокама қилинди, амалий шерикчилик йўллари белгиланди.

И. А. Каримов қайта қуриш даврида жумҳуриятда сиёсий ва иқтисодий соҳаларда рўй берган ўзгаришлар тўғрисида, жумҳурият Олий Совети Қонун йўли билан тасдиқлаган Ўзбекистон мустақиллиги ҳақида меҳмонларга гапириб берди. Ўзбекистон янги Иттифоқ шартномаси доирасида қолган ҳолда хорижий мамлакатлар билан фаол ҳамкорлик қилиши айтиб ўтилди.

Ўзбекистон ССР Президенти жумҳурият раҳбарияти амалга ошира бошлаган йўл биринчи галда халқ фаровонлигини юксалтиришга, унинг суверенитети ва иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш учун табиий бойликлари, саноат ва қишлоқ хўжалиги имкониятларидан энг кўп даражада фойдаланишга қаратилганлигини таъкидлади.

И. А. Каримов хорижий мамлакатлар билан ҳамкорлик истиқболлари тўғрисида гапирар экан, бундай ҳамкорлик тенг ҳуқуқли шартларда амалга оширилиши зарурлигини айтди. Ҳозир жумҳуриятга малакали кадрлар, илғор технологиялар зарур. Ўзбекистон шулар туфайли ўзининг иқтисодий имкониятини тезда мустаҳкамлаши, рақобатбардош маҳсулотлар билан халқаро бозорга чиқиши мумкин.

Х. Шварц билан Б. Бишоп учрашишга ва кенг доирадаги масалаларни муҳокама қилишга розилик берганлиги учун Ўзбекистон ССР Президентига миннатдорчилик билдирдилар. Улар жумҳуриятнинг янгиланаётган Иттифоқ федерациясида фаол иштирок этиш хусусида тутган йўли Ғарбда тушуниб кутиб олинаётганини, бу эса ҳамкорлик учун кенг истиқболлар очишини айтдилар. Кейинги ўн йиллар давомида жаҳон кўламида мувозанат таркиб топганлиги ва бу бузилмаслиги зарурлиги таъкидланди. Ҳозир Совет Иттифоқида рўй бераётган мураккаб жараёнлар пировард натижада жумҳуриятларнинг бирлашувига олиб келиши лозим.

Меҳмонлар Ўзбекистон бўйлаб сафар чоғида жумҳуриятнинг катта имкониятларга эга эканлигига яққол ишонч ҳосил қилганликларини таъкидладилар. Одамлар билан учрашув, шаҳарларни бориб кўриш уларнинг мустаҳкам амалий ҳамкорлик ўрнатиш зарурлиги тўғрисидаги фикрини мустаҳкамлади. Жумладан, Х. Шварц Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси Ш. Р. Мирсандовга ГФР ўлкаларидан бирига боришга таклифнома олиб келди, Б. Бишоп эса АҚШга студентлар айирбошлаш соҳасидаги шартнома лойиҳасини олиб боради.

Учрашувда ўзаро манфаатли соҳалар анчагина эканлиги тўғрисида гапирилди. Қўшма корхоналар ташкил этиш, туризм, савдо-сотиқ ва хорижда Ўзбекистон ёшларини ўқитиш шулар жумласидандир.

Х. Шварц ва Б. Бишоп билан бўлиб ўтган суҳбатда Ўзбекистон ССР Министрлар Кенгашининг Раиси Ш. Р. Мирсандов иштирок этди.

(ЎзТАГ).

Учрашув пайти. С. ВЕЛИЧКИН олган сурат. [ЎзТАГ].

НАВБАТ — УЧИНЧИ МИЛЛИОНГА!

«Совет Ўзбекистони» сайёр таҳририяти Фарғона вилояти пахтакорлари ҳузурида

УМИД УРУҒИ УНУМ БЕРМОҚДА

Фарғона районидаги Ленин номли жамоа хўжалиги ижарачи бригадасининг бошлиғи Муқимжон Қўчқоров меҳнат натижасидан мамнун. Унинг бригадаси 98 гектар ернинг ҳар гектаридан 27 центнердан ошириб ҳосил олиб маррага етди. Пахта майдонлари асосан тошлоқ ва адирликлардан иборат бўлишига қарамай, тажрибали деҳқонлар терим машиналаридан унумли фойдаландилар.

Суратда: бригада сардори М. ҚЎЧҚОРОВ.

Л. КИМ олган сурат.

МАВСУМ КУНДАЛИГИ

● 27 сентябрь кунги маълумотга кўра Фарғона вилоятида бир кунда 17024 тонна пахта тайёрланди. Бу йиллик режанинг 3, 73 фоизига тенгдир. Мавсум бошидан бери фарғоналиклар топширган хом ашё 260 минг тоннадан ошиб кетди.

● Вилоят далаларида 1414 та терим машинаси ишлаб, ҳар бир машина ҳисобига 5-6 тоннадан пахта терилди. 120 минг киши далага чиқиб, ҳар бири ўртача 73 килограммдан пахта териб берди.

● Вилоятда пахта тайёрлаш бўйича йиллик режани бажарган бригадалар сони кундан-кун ошмоқда. Ўтган куни Ўзбекистон районидаги «Қолгандарё» давлат хўжалиги машинада пахта териш планини бажаришган эди. Куни кеча Ленинград районидаги Ф. Энгельс номли жамоа хўжалиги маррага етди.

(Фарғона вилояти пахтакорларига бағишланган матёриалларни 3-саҳифада ўқийсиз).

МАРРА ЭГАЛЛАНДИ

БУХОРО. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан) Олот ноҳиясидаги «Олот» давлат хўжалигининг пахтакорлари йиллик планни уддалашди. Ҳосилнинг деярли ҳаммасини механизаторлар Ислом Зулфиқоров, Сафар Қурбонов, Салим Каримов, Турдибой Жўраевлар йиғиштириб олишди.

Механизаторларнинг ҳар бири ўз машинаси билан терган пахта 100 тоннадан ошиб кетди. Хўжалик ишчилари йиллик планга қўшимча яна 40 тонна пахта топшириш мажбуриятини олишди.

ГАПНИ ОШАБ БЎЛМАС, НОНСИЗ ЯШАБ БЎЛМАС

ЭЗГУ-НИЯТЛАР — САФСАТАБОЗЛИК, ШИОРБОЗЛИК, МАЖЛИСБОЗЛИК, ИШ ТАШЛАШ БИЛАН ЭМАС, ПЕШОНА ТЕРИ, АМАЛИЙ ИШЛАР БИЛАН ЮЗАГА ЧИҚАДИ.

Куни-кеча жумҳуриятимиз бўйлаб хушхабар тарқалди. Пахтакорларимиз уйган хирмон 2 миллион тоннадан ошди. Энди учинчи миллион тонналик маррани эгаллашга барча кучлар сафарбар этилмоқда. Иккинчи миллион тонна пахта атиги беш кун ичида хирмонга тўпланди. Таққослаш учун айтиб ўтамизки, авваллари иккинчи миллион октябрь ойида йиғиларди. Мисол учун ўтган йилни олсак, шу пайтгача 1 миллион тонна ҳам жамғарилмаганди.

Жумҳуриятимизда бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини йиғиб олиш, қиш тадоригини кўриш ишлари ҳам муваффақиятли бормоқда. Бундай ютуқлар осонликча қўлга киритилаётгани йўқ. Улар аввало меҳнатсевар ишчи-деҳқон, зиёлиларимизнинг пешона тери ҳамда халқимиз фаровонлигини, дастурхон тўкинлигини ўйлаб яшаётган, ўз фаолиятини жумҳуриятимизнинг ҳар жиҳатдан тўла-тўкис бўлишига буткул бағишлаган, бунинг учун сўзда эмас, амалда тиним билмай иш олиб бораётган республика раҳбариятининг чексиз заҳматлари эвазига эришилмоқда.

Назаримизда, бу беҳаловат дунёда айниқса зироат соҳиблари беҳаловат. Ҳар кеча юртга омонлик, тинчлик ва осойишталик тилаб ёстиққа бош қўйгани билан кўзига уйқу келмайди, уларнинг. Курраи заминда, бепоён мамлакатимизда нималар бўлаётганини идрок этиб, азият чекади. Ростдан ҳам нималар бўляпти, ўзи? Москва, Ленинградда, кўпгина йирик шаҳарларда нон танқис бўлса-ю, Россиянинг ҳудудсиз далаларида етилган донни, картошкани йиғиштириб олишга эътибор қилинмаса? Ўлкамизда турли дала ноз-неъматлари улов йўқлигидан шимолий ҳудудларга жўнатилмай, темир йўл бекатларида чириб ётса. Ҳамма ёқда хўжасизлик, исрофгарчилик... Ҳамма ёқда масъулиятсизлик, боқибеғамлик, сафсатабозлик, иш ташлаш, тўс-тўполон...

Ана шундай шароитда халққа жаннат ҳаётни, боғи эрамни ваъда қилаётган турли партиялар, гуруҳлар, ёмғирдан кейинги қўзиқоринлардек бодраб кетаётганини айтмайсизми. Митингбозлик, мажлисбозлик, шиорбозлик билан иш битарканми, халқнинг қорни тўйиб қоларканми... Биров, «жафокаш Россияни» ҳимоя қилишга бел боғласа, биров «озод Украина»га таянч бўлгиси келади. Бошқа бировлар эса эзилган Туркистонга қайғуради. Ҳамма-ҳаммаси бўм-бўш савдо расталарини, бозорларни гап билан тўлдиришга, одамларга сўздан либос тикишга интилади. Деҳқоннинг «Ҳой биродарлар! Гапни ошаб бўлмас, нонсиз яшаб бўлмас. Даставвал ғаллани сақлаб қолайлик, пахтани йиғиштириб олайлик» деган чақириғига қулоқ тутгилари келмайди.

Ҳақиқатни айтганда, агар сафсатабозлик билан қорин тўйдириш мумкин бўлса, биздек тўқ-фаровон турмуш кечиргувчи халқ дунёда бўлмаслиги керак. Афсуски, етмиш йилга чўзилган мажлисбозлигимиз, қарсакбозлигимиз бизни бугунги аянчли аҳволга солиб қўйди. «Нурафшон келажагимиз» — сароб, «ажойиб воқелигимиз» алдоқчи туш эканлигини бугун англаб етдик.

Бироқ, ҳозирги имкониятлардан, ошкоралик ва демократия берган неъматлардан тўғри фойдаланяпмизми? Пойдеворсиз қурган иморатимизни қайта тиклашга тўғри ёндашяпмизми? Афсуски, йўқ. Биз қуруқ гап сотишдан, ваъзхонликдан қутилмадик. Қайтанга илгари клубларда, муҳташам саройларда бўлиб ўтадиган тонготар мажлисларга энди бу жойлар торлик қилиб қолди. Йиғинлар, митинглар, энди кўчаларга, сайлгоҳларга кўчди. Бутун мамлакат катта митинг майдонига айланиб қолди.

Ҳайриятки, «гапни кам сўзлаб, ишни кўп кўзлашга» одатланган пахтакор мажлисбозликни табиатан хуш кўрмайди. Унинг қарсакбозликка вақти ҳам йўқ.

Деҳқонга бир нарса аён: «Гап қувган балога йўлиқар, иш қувган хазинага». Ҳар қандай рўшнолик меҳнат туфайлидир. Қаердаки меҳнат қадр топса, заҳматкаш эъзозланса, шу жойда тўкин-сочинлик, фаровонлик бисёр.

Жумҳуриятимиз Президенти ва ҳукумати сўнгги пайтларда ташаббус кўрсатиб, республика фуқаролари турмушини яхшилашга қаратилган қатор тадбирларни амалга ошираётир. Аҳолига 165 минг гектар ер томорқа сифатида ажратиб берилди. Ҳар бир қарич суғориладиган ер тилло баҳосида қадрланадиган Ўрта Осиё шароитида бу иш ниҳоятда катта гап. Қарияларга, студент ва ўқувчиларга, кўп болалик оналарга кўрсатилаётган муруввати айтмайсизми? Бу хайрли ишлар янада самаралироқ, янада баракалироқ бўлиши учун жумҳурият моддий, ижтимоий, маданий бойликларига ўзимиз эга бўлишимиз, уларни янада кўпайтиришимиз лозим. Иқтисодий ва сиёсий мустақиллик масалалари жумҳуриятимиз раҳбарияти шуғулланаётган энг асосий вазифалардан бири бўлиб турибди. Биз эса дастурхонимиз тўкин, турмушимиз фаровон, фарзандларимиз соғ-саломат ўссин, десак, ҳар биримиз ўз иш жойимизда ҳалол ва самарали ишлайлик. Мажлисбозлик, митингбозлик, ур-тўполон эмас, фидокорона ятаувчанлик меҳнатигина, ҳамжиҳатлик, аҳиллик ва ақл билан белгиланган тадбирларгина кишига бахт-саодат келтиради.

Шу кунларда жумҳуриятимизда кунига 200 минг тоннадан ошириб пахта терилмоқда. Ҳали суръатни ошириш имкониятлари бор. Яқин кунлар ичида Тошкент, Сирдарё, Жиззах ва бошқа вилоятларда барча техника воситалари майдонга тушгач, иш яна жадаллашади. Терим қисқа фурсатларда тугалланиши учун ҳар биримиз ўзимизнинг муносиб ҳиссамизни қўшишга интилайлик.

Пахта — рўшнолигимиз, пахта — фаровонлигимиз, пахта — бахтиёрлигимиз манбаи. Унинг бир мисқолини ҳам қолдирмай йиғиб олсак, ютуғимиз шу. Зотан, пахта сотсак пул, тиксак кийим, алмаштирсак озиқ-овқат бўлади.

• Олий Совет комитетларида

КОРХОНА: МАҚОМ ВА ВАЗИФАЛАР

Саноат, халқ истеъмоли моллари, аҳолига хизмат кўрсатиш ва савдо комитети «Ўзбекистон ССРда корхона тўғрисидаги Қонун» лойиҳасини кўриб чиқди.

Кўпгина салмоқли, ўткир, мунозарали мулоҳазалар орасида комитет раиси Т. Ҳайдаровнинг луқмаси алоҳида мазмунга эга бўлди:

— Корхона тўғрисидаги Қонун мулкчилик тўғрисидаги Қонун билан биргаликда қабул қилинадими?

Гап фақат лойиҳаларни қабул қилиш муддатлари ҳақида эмас эди, албатта. Раис қонун лойиҳаларини тайёрлаш жараёнининг ўзига хослигини, яъни олий қонун чиқарувчи орган қабул қилаётган барча ҳужжатлар ўзаро боғлиқлигини таъкидлаган эди. Қайта қуриш ўртага қўйган барча ўзгаришлар ва янгиликларни кенг қамраб олиш, уларни ўзаро боғлашгина аниқ, самарали ечимларга олиб келиши мумкин.

Лойиҳани тайёрлаган ишчи гуруҳи буни мунтазам ҳис этиб турди. Ушбу ҳужжатни муҳокама қилиш чоғида ҳам шундай бўлди. Мунозара корхона ҳаёти билан боғлиқ бўлган ҳамма нарсалар ҳозирда мавжуд бўлган ва ҳисобга олиш талаб қилинадиган ва олдиндан кўра билиш зарур бўлган келгусидаги кўпгина кўрсатмалар билан чамбарчас боғланиб кетганлигини тасдиқлади. Кўплаб идоравий йўл-йўриқлар ва қоидалар ҳақида гапирмаса ҳам, чунки худди ана шу йўл-йўриқ ва қоидаларга эътибор бермаса ҳам бўлади. Зеро, уларнинг аксарияти маъмурий-буйруқбозлик системаси даврида пайдо бўлган бўлиб, бу давр иқтисодиётни ривожлантиришнинг табиий жараёнини унга хос бўлган қаттиқ чегараларга тиқиштиришга уринган эди.

Хуллас, тор доирадаги, «алоҳида» муаммолар йўқ. Ҳар қандай муаммо билан шуғулланар эканмиз, биз давлат тузумидан бошлаб ҳар бир фуқаронинг эҳтиёжларини қондиришгача ҳаётий ташвишлар ичига яна кириб борамиз. Корхонанинг тақдири, унинг ҳозирги куни ва келажаги кўпгина муаммоларни ҳал этиш калити бўлиши мумкин. Чунки шу ерда, моддий бойликлар ишлаб чиқариладиган соҳада давлат ва фуқаронинг, ишлаб чиқарувчи ва истеъмолчининг, корхона эгаси ва ходимнинг манфаатлари тўқнашади.

Агар биз корхонанинг мақомини, вазифаларини, ҳуқуқини пухта ўйлаб олсак, буларнинг ҳаммаси энг кўп самара беради. Лойиҳани тайёрлашни ўз зиммасига олган ишчи гуруҳининг ахборотида у амал қилишга интилган принциплар алоҳида ажратиб кўрсатилди. Булар:

— корхоналарнинг тўла хўжалик ва ҳуқуқий мустақиллигини таъминлаш;

— корхоналарнинг бозор муносабатлари шароитида ишлаши учун қонуний асосларни барпо этиш;

— ижтимоий кафолатлар ва меҳнаткашларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш системасини шакллантириш;

— жумҳурият аҳолисида анъанавий таркиб топган қизиқишлар сабаблари ва жамоат ҳулқ-атвори маънавий ва ижтимоий нормаларини ҳисобга олиш;

— омилкорликни ривожлантириш учун аралаш ва хорижий қатнашчиларга кенг ҳуқуқлар беришдан иборат.

Кўриб турганимиздек, ана шу қоидалардан биринчиси бўлган мустақиллик мулкчилик тўғрисидаги қонун билан аниқ ўзаро алоқани назарда тутади. Комитет раиси худди ана шу нарса ҳақида гапирган эди. Зеро мулкчилик шакллари тенг ҳуқуқли бўлгандагина мустақиллик бўлиши мумкин. Мулкдор ўз ҳуқуқларидан қайси бирини ўзгага: давлатга акционерлик жамиятига, кооперативлар уюшмасига... бериши — бошқа гап.

Лойиҳанинг ҳар бир асосий далили корхонанинг янги мақоми, янги вазифаларини асослаб беришни ўз ичига олган ва ўткир мунозара учун сабаб бўлган. Чунки баъзан бир хил терминлар ва тушунчалар турли мазмунга эга бўлади. Ишчи гуруҳини мақтаб, шуни айтмоқчимизки, у тақдим этган ҳужжат кўпгина саволлар ва баҳсларнинг олдини олди — мунозара амалий тусда бўлди.

Шу ерда лойиҳа устида қандай иш олиб борилганлиги ҳақида қисқача тўхтаб ўтиш ўринлидир. Лойиҳани тайёрлашдан олдин ва уни тайёрлаш давомида СССР, иттифоқдош жумҳуриятлар, хорижий давлатларнинг қонун ҳужжатлари таҳлил этилди. Бошқалар босиб ўтган оқилона йўлдан тезроқ ўтиш ва ўзгаларнинг хатоларини такрорламаслик учун бу ҳужжатларнинг муваффақиятлари ҳам, муваффақиятсиз томонлари ҳам эътиборга олинди. Шундай қилиб, қонунни рўёбга чиқариш воситаси билан амалдаги қонундан тубдан фарқ қиладиган лойиҳа тайёрланди.

...Мунозара чоғида «бозор» сўзи жуда кўп марта такрорланди — бу тушунчада корхонанинг «яшаш муҳити», унинг мақсадлари ва вазифаларини ҳал этиш механизми тўғрисидаги тасаввурлар қўшилиб кетди. Мунозара бошланган пайтда — корхонанинг мақсади ҳақида гап борган пайтданоқ шундай бўлди. Корхона нима мақсадда вужудга келди ва яшамоқда? Корхонанинг мақсади фойда олишдан иборат дейиш баъзиларининг ғашини келтириши мумкин. Лекин бошқалар мақсад-режани тида тақсимлаш шарти бимаънилик деб ҳисоблайдилар. Қандай режани, нима мақсадда, қандай йўл билан?

Шу ўринда иқтисодиёт соҳасига одоб-аҳлоқ тушунчаси кириб келади: гап истеъмолчи, бутун жамият манфаатлари йўлида сифатли ва ҳаммабоп моллар етказиб берувчи ва хизмат кўрсатувчи бўлиш учун соғлом рақобатда эришиладиган ҳалол фойда тўғрисида бормоқда. Шундай экан — бозорнинг ўзи режаларни, яъни моллар ва хизматлар ҳажми ва турини тартибга келтиради, нархларни изга солади, корхона ривожланишининг бундан кейинги истиқболини белгилаб беради.

Бозорнинг стихиялилиги ҳақидаги хавфсирашлар тўғрисида нима дейиш мумкин? Ҳуқуқий давлатда «стихия» назорат қилинадиган ва бошқариладиган бўлади. Давлат, жамият омилкорнинг, корхона эгасининг ҳукмрон бўлишга ва ўз ихтиёри билан нарх белгилашга уринишларининг; рақобатни бартараф этишга уринишларининг; ходимга зарар келтириб, бойлик орттиришга интилишининг пайини қирқади. У фан, техника ютуқлари, ишлаб чиқаришни ташкил этиш, меҳнатни енгиллатиш, унга ижодий тус бағишлаш ҳисобига фойда олишни рағбатлантиради.

Шу ерда яна бир савол туғилади: Ўзбекистондаги юзлаб зарар кўриб ишлаётган, минглаб паст рентабелли корхоналарни нима қилиш керак?

Бунга шундай жавоб бериш мумкин: уларга ўзларини қутқаришлари учун имконият бериш керак. Зарар кўриб ишлаш ва фойдани қўлдан бой бериш истеъмолчи ҳисобига, жамият ҳисобига қопланишини яна бир бор эслатиш керак. Ҳаддан ташқари юқори нархлар ва солиқлар тарзида тортиб олинаётган ҳамда йўқотишларнинг ўрнини қоплаш учун сарфланаётган пуллар бизнинг пулларимизку ахир. Корхона зарур чора-тадбирларни кўрсин. Агар бундай қилолмасачи? Хўш, бунда кимга ва қанча муддат дотация бериб туришни, корхонани қайта ташкил этиш ва қайта жиҳозлаш учун кимга қарз беришни, қайси корхонани беркитиб қўйишни ҳал этиш лозим. Ёки бўлмаса корхона тақдири учун масъулиятни ўз зиммасига олишга тайёр бўлган кишиларга сотиш керак. Кўриб турганингиздек, биз яна мулкчилик тўғрисидаги Қонунга дуч келяпмиз.

Лойиҳада корхона мақомини ўзгартиришнинг уни бартараф этишгача бўлган аниқ тартиби кўзда тутилган. Шуни ҳам айтиш керакки, бозор иқтисодиёти талаблари билан меҳнаткашлар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш албатта узвий боғлиқ бўлади. Давлат идораларига янги иш жойларини тайёрлаш, ишчилар ва хизматчиларни қайта тайёргарликдан ўтказишни уюштириш, зарурат бўлган ҳолларда ишсизлик нафақасини тўлашга маблағ излаб топиш имконини бериш учун корхонанинг бўлажак қайта ташкил этилиши ёки тугатилиши ҳақида олдиндан меҳнат биржасига хабар бериш керак. Зотан, корхона ёки унинг мулкини сотиб олиш учун меҳнат жамоасига афзал ҳуқуқлар берилган.

Лойиҳанинг муҳим хусусиятларидан бири шундан иборатки, унда бозор муносабатларига ўтиш инсон омилини бартараф этмай, балки унинг муҳимлигини алоҳида таъкидлаши айтилади. Унда меҳнат ва ижодкорликни рағбатлантириш кўзда тутилган ва айни пайтда кафолатлар системаси «жорий» этилади. Фаолият туси ва даромадларни тақсимлашни белгилашда жамоа ҳуқуқлари, меҳнатга ҳақ тўлашнинг энг кам миқдори, ходимлар бир қанча тоифаларга бериладиган имтиёзлар шулар жумласидандир. Буларнинг ҳаммаси ҳам бошқа қонунлар ёки Президент Фармонларига мувофиқ амалга оширилади.

Лойиҳа пойдевор, инвестициялар, моддий-техника таъминоти, илғор технологияларни ўзлаштириш билан боғлиқ бўлган бошқарувнинг ҳозирги системасини муайян тарздагина қайд этган. Лойиҳанинг корхонани ташкил этиш ва унинг фаолияти учун янги имкониятлар очиб берадиган бўлимлари айниқса қизиқарлидир. Лойиҳа муаллифлари унинг ижтимоий фойда келтириши, мақсадга мувофиқлиги қоидаларига амал қилишган. Лойиҳа ҳеч қандай мажбурий схемалар ва стандартларни тиқиштирмайди. Турли ҳолатларда давлат буюртмаси ва шахсий ташаббус тайинланадиган ва сайланадиган раҳбарга корхоналарнинг эркин уюшмаси ва министрликка — лекин янги вазифалар билан «чиқиш» ёнма-ён келиши мумкин.

Шу билан бир вақтда қонун лойиҳаси бир қанча қонун ҳужжатлари ва кўрсатмалар зарурлигини равшанлаштирди. Қимматли қоғозлар бозори, нарх белгилаш принциплари, хорижий корхоналар билан ҳамкорлик... муносабати билан ҳали кўпгина масалаларни ҳал этиш керак.

Лекин асосий қадам қўйилди — олимларга, амалиётчиларга, кенг жамоатчиликка халқ хўжалигини ривожлантиришга янги омил бағишлаши лозим бўлган қонун ҳужжатининг асоси тақдим этилди. Олий Советнинг бўлажак сессияси буни ҳал этади.

...Истеъмол бозорини халқ истеъмоли моллари ва аҳолига хизмат кўрсатиш билан тўлдириш юзасидан Фарғона вилояти халқ депутатлари Советлари иши тўғрисидаги, бундай қараганда, хусусий масаланинг муҳокама қилиниши корхона тўғрисидаги Қонун ғоят зарурлигининг яна бир тасдиғи бўлди.

Комитет қуйидагиларни таъкидлади: беш йиллик бошидан буён вилоятда ашёвий моллар ишлаб чиқариш ҳажми 27,2 фоиз кўпайди. Жорий режалар ортиғи билан бажарилмоқда. Лекин рақамлар ишлаб чиқаришнинг ҳақиқий имкониятларини, айниқса талабни акс эттирмайди. Мавжуд қувватлар иш билан тўлиқ банд қилинмаган, янги корхоналар сусткашлик билан қурилмоқда, буюмларнинг тури ва сифати талабга жавоб бермайди. Иттифоққа бўйсунувчи катта корхоналар ишлаб чиқараётган маҳсулотлар орасида истеъмол моллари улуши ғоят кам. Жумладан, «Азот» бирлашмасида маошнинг ҳар бир сўмига 3,8 тийинлик, кимёвий толалар заводида 16 тийинлик ана шундай моллар ишлаб чиқарилмоқда... Айни пайтда 9 мингдан кўпроқ номдаги моллар бошқа минтақалардан келтирилмоқда. Маҳаллий хом ашё ва ишлаб чиқариш чиқиндиларидан ғоят ёмон фойдаланилмоқда. 90 та корхона аҳолига хизмат кўрсатиш режасини бажармади.

Корхоналарни бошқаришнинг янги тартибида — ташаббус қўллаб-қувватланиб, талабдаги ўзгаришлар сезгирлик билан ҳис этилганда, меҳнат жамоасининг ҳар бир қатнашчиси меҳнатнинг пировард натижалари билан унинг шахсий фаровонлиги ўртасидаги бевосита алоқани ҳис этганда бу камчиликларнинг кўпчилиги ўз-ўзидан йўқолган бўлур эди.

Комитет Фарғона вилоят ижроия комитетига ҳамда бир қанча вазирлик ва идораларга аниқ тавсияномалар берди ва моддий ишлаб чиқариш соҳасини бошқаришни тубдан ислоҳ этишга азму қарор қилди.

Е. ЕФИМОВ.
ЎзТАГ шарҳловчиси.

ЖУМҲУРИЯТ ВЕТЕРАНЛАР КЕНГАШИНИНГ ПЛЕНУМИ

● 27 сентябрь куни Тошкентда Уруш ва меҳнат ветеранлари жумҳурият кенгашининг пленуми бўлди.

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримовнинг «Совет халқи Улуғ Ватан урушида қозонган Ғалабасининг 45 йиллигини байрам қилиш муносабати билан Улуғ Ватан уруши ногиронларига, қатнашчиларига, байналмилалчи жангчиларга ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги Фармонини бажаришда ветеранлар ташкилотларининг иштироки билан боғлиқ масалалар, шунингдек ветеранлар ташкилотининг бундан кейинги вазифалари кўриб чиқилди.

Пленумда жойлардаги кўпгина совет идоралари ва жамоат ташкилотлари, вазирликлар ҳамда идоралар Фармонни бажариш юзасидан иш олиб борганликлари айтилди. Юзлаб ногиронлар, уруш қатнашчилари, уларга тенглаштирилган шахслар ва ҳарбий хизматчиларнинг оилалари янги уйлар олишди. Ветеранларнинг бу тоифасини 1 июлдан бошлаб уй ҳақи тўлашдан озод қилиш ва коммунал хизмат учун тўланадиган ҳақ миқдорини қисқартириш масалалари ҳал этилди. Ветеранларга хизмат кўрсатадиган дўконлар тармоғи кенгаймоқда. Улуғ Ватан уруши қатнашчиларига улар ҳозир яшаб турган давлат ва идора уйларини шахсий мулк сифатида топшира бошланди. Уруш ветеранлари учун мўлжалланган санаторийлар, пансионатлар, касалхоналарда уларни овқатлантириш, турмуш шароитларини яхшилаш, дори-дармонлар билан таъминлаш яхшиланмоқда.

Жумҳурият Вазирлар Кенгашининг Ўзбекистон ССР Президенти Фармонини бажариш билан боғлиқ қарорига асосан Улуғ Ватан уруши ногиронлари ва қатнашчилари учун жумҳурият вилоятларида ва Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида тақсимлаш шарти билан енгил автомобиллар ажратилди. Уруш қатнашчилари, байналмилалчи жангчилар ва ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг оилалари яшайдиган уйларга телефон ўрнатиш юзасидан янада жадал иш олиб борилмоқда.

Шу билан бирга, деб таъкидланди пленумда, уруш ва меҳнат ветеранларининг кўпгина вилоят, шаҳар, ноҳия кенгашлари, бошланғич ветеранлар ташкилотлари Ўзбекистон ССР Президенти Фармонини амалда рўёбга чиқариш юзасидан кўрилаётган тадбирларда етарли даражада фаол иштирок этмаяптилар. Ҳамма ерда ҳам ветеранларнинг турмуш шароити синчиклаб текширилмаган. Баъзи вазирликлар ва идоралар ҳам Президент Фармонида кўзда тутилган тадбирларни амалга оширишда сусткашлик қилмоқдалар.

Пленум муҳокама этилган масала юзасидан тегишли қарор қабул қилди.

Пленум қатнашчилари барча меҳнат жамоалари кенгашларига, корхоналарнинг жамоат ташкилотларига, Ўзбекистон ССРдаги колхоз ва совхозларнинг раҳбарларига мурожаатнома қабул қилиб, уларни уруш ва меҳнат ветеранларига кўпроқ ғамхўрлик қилиш ва эътибор беришга, уларнинг ижтимоий-маиший турмуш шароитини яхшилашга чақирдилар.

(ЎзТАГ).

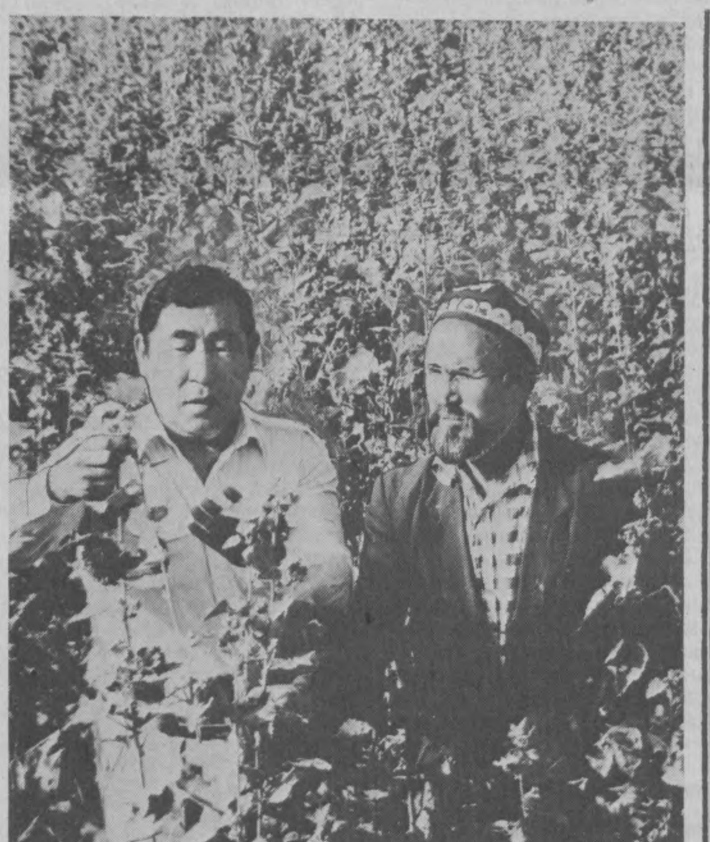

БУЮРТМА БАЖАРИЛАДИ

● Чортоқ ноҳиясидаги «Ўзбекистон» давлат хўжалиги ерлари асосан қир-адирликлардан иборат. Шунинг учун ҳам бу ерлар боғдорчилик ва узумчилик учун қулай. Хўжаликда 60 гектар майдонда гулхайри ўстирилгани қувончли бўлди. Буни деҳқонлар қардош Эстония ССРнинг «Ливико» ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳамда Латвия ССРнинг «АДАЖИ» фирмаси буюртмасига асосан етиштирдилар. Чунки, гулхайридан олинадиган бўёқ бу корхоналар учун жуда зарур. Деҳқонлар эса буюртмани аъло даражада бажаришмоқда. Ҳосилдорликни режадаги 24 ўрнига 30 центнерга етказишни кўзламоқдалар. Деҳқонлар ҳосилни жаҳон стандарти талаблари асосида тайёрлашга интилмоқдалар. Бу борада уларга Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Ботаника илмий-тадқиқот институти олимлари яқиндан кўмаклашмоқдалар.

Суратда: хўжалик директори М. Саламатов ижарачи Отахон Нуъмонов билан.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Футбол

БЎШ КЕЛМА, «ПАХТАКОР»!

Олий лигани кўзлаб астойдил ҳаракат қилаётган «Пахтакор» командаси футболчилари ўзларига берилган фахрли номни амалда оқлашга уринмоқдалар. Футболчиларимизнинг ўйинларидан мухлислар мамнун.

Албатта, футболда тасодифлар бўлиб туради. «Пахтакор»нинг ўз майдонида кемероволик футболчилар билан учрашувда бир очко йўқотиши кўпчиликка маъқул келмади. Назаримизда майдон эгалари ўйинлар жадвалининг охирида турган «Кузбасс» имкониятлари билан ҳисоблашмадилар. Шунинг учун бўлса керак, дарвозага учта жавобсиз тўп киритган пахтакорчилар ҳисобни (3:3) тенглашишига йўл қўйиб, очколарни «баҳам» кўришга мажбур бўлишди. Кези келганда шуни айтиш керакки, бундай йўқотишлар мавсум охирида панд бериши мумкин.

Футболчиларимиз пойтахт темирйўлчилари билан ўйинда йўл қўйилган ўзига хос хатони тузатиб, ишқибозлар кўнглини овладилар.. Маълумки, Москванинг «Локомотив» командаси билан сафар ўйинида тошкентликлар имкониятни (1:0) бой беришган. Бу сафар эса кўтаринки руҳда, ҳужумкорлик билан тўп сурган майдон эгалари стадион узра бир неча бор олқишлар янграшига арзигулик вазиятларни юзага келтиришди. Чунончи, 22-минутда моҳир тўпурар И. Шквирин ўзини кўрсатди. У ҳисобни очиб, жаъми тўпларини 29 тага етказди.

Танаффусдан кейин мавқеини мустаҳкамлаб, фахрли ўринлардан бирида бўлишга зўр бераётган темирйўлчилар жавоб тўпи киритишга муваффақ бўлишди. Пахтакорчилар эса бўш келмай, меҳмонларни таҳликага солиб қўйдилар. Кетма-кет ҳужумдан дарвозабон саросимага тушди. 62-минутда И. Шквирин кўмагида Х. Огонесян ҳисобни 2:1 га етказди. 75-минутда эса Н. Ҳасанов оширган тўпни М. Қосимов дарвозага йўллаб, «Пахтакор» ғалабасини мустаҳкамлади. Шундай қилиб, пахтакорчилар учинчи ўриндаги мавқеларини янада мустаҳкамлашди. Пахтакорчилар мавсум охиригача, яна еттита учрашув ўтказишади. Шундан бештаси Тошкентда бўлади. Ўйлаймизки пахтакорчилар бундай имкониятдан етарли фойдаланиб, миллионлаб мухлислар орзуси ушалишига ҳаракат қиладилар.

ЎЙИНЛАР ЖАДВАЛИ КЎРИНИШИ

	Ю	Д	М	Т	О
Спартак	18	9	4	57-23	45
Металлург	17	10	4	47-21	44
Пахтакор	17	8	6	59-37	42
Шинник	15	6	10	42-33	36
Динамо Ст	15	6	10	42-31	36
Нефтчи	12	9	10	46-35	33
Локомотив М	12	9	9	32-26	33
Нистру	12	9	19	38-35	33
Динамо Сх	11	7	11	22-29	29
Геолог	10	9	12	29-36	29
Локомотив Н	9	11	11	33-42	29
Таврия	8	13	10	28-32	29
Факел	10	8	13	31-38	28
Қайрат	9	9	13	31-39	27
Ростсельмаш	9	9	13	31-43	27
Зенит	8	11	12	33-34	27
Тирас	8	11	12	22-37	27
Котайк	9	8	14	32-38	26
Кубань	8	6	17	22-44	22
Кузбасс	4	6	20	21-45	14

Ҳ. НОСИРОВ.

СССР Министрлар Кенгашининг қарори

1990 йил 25 сентябрь. № 961, Москва, Кремль

БЕЛГИЛАНГАН ҲАҚИҚИЙ ҲАРБИЙ ХИЗМАТ МУДДАТЛАРИНИ ЎТАБ БЎЛГАН ҲАРБИЙ ХИЗМАТЧИЛАРНИ 1990 ЙИЛ ОКТЯБРЬ-ДЕКАБРЬ ОЙЛАРИДА СССР ҚУРОЛЛИ КУЧЛАРИ, ЧЕГАРА, ИЧКИ ВА ТЕМИР ЙЎЛ ҚЎШИНЛАРИ САФЛАРИДАН ЗАПАСГА БЎШАТИШ ВА ФУҚАРОЛАРНИ НАВБАТДАГИ ҲАҚИҚИЙ ҲАРБИЙ ХИЗМАТГА ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

«Умумий ҳарбий мажбурият тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқ СССР Министрлар Кенгаши **қарор қилади:**

1. Белгиланган ҳақиқий ҳарбий хизмат муддатларини ўтаб бўлган муддатли хизматдаги ҳарбий хизматчилар 1990 йил октябрь-декабрь ойларида СССР Қуролли Кучлари, чегара, ички ва темир йўл қўшинлари сафларидан запасга бўшатилсин.

2. Ҳарбий хизматга чақириш кунигача 18 ёшга тўладиган, ҳақиқий ҳарбий хизматга чақириш муддатини кечиктириш ҳуқуқига эга бўлмаган эркак граждандар, шунингдек чақириқни кечиктириш ҳуқуқини йўқотган чақириқ ёшидаги катта граждандар 1990 йил октябрь-декабрь ойларида СССР Қуролли Кучлари, чегара, ички ва темир йўл қўшинларида муддатли ҳақиқий ҳарбий хизматни ўташ учун чақирилсин.

СССР Министрлар Кенгашининг Раиси
Н. РИЖКОВ.

СССР Министрлар Кенгашининг Иш бошқарувчиси
М. ШКАБАРДНЯ.

• Тил ҳақидаги Қонун—амалда

АСТА-СЕКИН БЎЛАРМИШ...

Яширишнинг нима ҳожати бор, давлат тили ҳақидаги Қонуннинг ижросидан кўнглимиз тўлмаяпти. Ўзбек тилининг қадриятига нисбатан муносабатда сезиларли ўзгариш бўлмаётир. Оддий бир мисол. Жомбойликлар шу ерлик муаллим, шоир Ажзий номини абадийлаштиришга қарор қилишди. Чор атрофда Тракторная. Дизельная, Индустриальная каби кўчалар кўплаб топилса-да, ўзбекча ном билан аталадиган кўчага адибнинг номи берилди.

Фуқаролик ҳолатларини қайд этиш (ЗАГС) идоралари тилнинг энг фаол тарғиботчилари ҳисобланишади. Аммо Самарқандда биз уларнинг ижобий фаолиятини кўрмаяпмиз. Боғишамол ноҳиясидаги ана шундай идорада ҳужжатларнинг барчаси ҳалигача рус тилида тўлдирилади.

— Одамлар туғилганлик ҳақидаги гувоҳномани рус тилида тўлдиришимизни сўрашади, — дейди идора мудираси Гулсара Ҳасанова.— Пештоққа қўйиладиган лавҳани устахонага буюрганмиз. Эҳтимол, ясаб беришар. Умуман, бу ишни вилоят адлия бошқармаси марказлаштирилган ҳолда қилса яхши бўларди.

— Оддий ишчи ўз тилини билмасдан қандай қилиб русча забонда ариза ёзиши мумкин? Дарвоқе, сизларда аризалар намунаси ҳам рус тилида берилган...

— Намуналарни таржима қилишга кучимиз етмайди. Бирорта билимдон келиб ёрдам берса қанийди...

Маълум бўлишича, идора ходимлари фамилияларни Садиков, Иркинов, Джабаров деб ёзишаверар экан. Сабаби: паспортда шундай битилган. Наҳотки, биз Москвадан чиққан инструкция деб ўз номимизни бузиб ёзаверамиз. Дарвоқе, идорада ўзбекча исмларнинг луғати йўқ.

Темирйўл ноҳиясидаги фуқаролик ҳолатларини қайд этиш идорасида ҳам шундай ҳолатга дуч келасиз. Идора пештоқидаги ёзувда «обед», «никоҳланиши тўғрисидаги», «Ітуғирилик хонаси» каби сўзларга кўзингиз тушади. Бу ерда ҳам аризаларнинг намунаси русча тўлдирилган.

Вилоят адлия бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Роза Ҳусаинова бизга бир маълумотнома берди. Унда айтилишича, Булунғур, Каттақўрғон, Пахтачи, Самарқанд, Нарпай, Иштихон ва бошқа ноҳияларнинг ЗАГС бўлимлари туғилиш тўғрисидаги акт ёзувларини рус тилида тўлдиришган. Пастдарғом, Пахтачи, Самарқанд ноҳиялари ЗАГС бўлимларида Ғуломни — Гулом, Гавҳарни — Гавхар, Баҳорани — Бахора, Улуғбекни — Улугбек, Ўткирни — Уткир деб ёзишган.

Бошқарма кадрлар бўйича бош маслаҳатчиси Шамс Ғаффоров ҳам ўзбекча иш юритишга ўтиш ниҳоятда оғир кечажагини таъкидлади. Янгидан иш бошлаган қозилар ҳам таржимаи ҳолларини рус тилида ёзишган. Ҳужжатлар ичида ўзбек тилида ёзилган буйруқ матнига кўзимиз тушмади.

«Энди нима десам экан сизга, ўрганиб қолганмиз. Ҳали қонуннинг бу моддаси кучга кирган эмас. Бўп қолар аста-аста...».

Очиғи, бошқарма бошлиғи ўринбосари Р. Ҳусаинованинг хабари бизни анча қувонтирди. У кишининг айтишича, ҳозир ҳужжатларнинг кўп қисми ўзбек тилида тайёрланади. Мажлислар ҳам ўзбек тилида ўтадиган бўлган. Аммо «Ленин йўли» вилоят рўзномасига яқиндагина бошқарма бошлиғи Н. Холиқов имзоси билан борган русча хатини ўқиб, ҳафсалам пир бўлди... Эҳтимол, ана шундай муносабатлар кўпчиликда Қонуннинг бажарилишига шубҳа уйғотаётгандир?

Партия, совет ва бошқа жамоат ташкилотларида ҳам бу борада жиддий ўзгаришлар қилинган эмас. Айниқса, Самарқанд шаҳри раҳбарлари Қонун ижросига енгил-елпи қараяптилар.

— Баъзан ўзбек тилида мурожаат қилганларга ўша тилда жавоб беряпмиз. Аммо ўзбекча матнда ҳужжат тайёрлаш ҳақида ўйлаб кўрганимиз йўқ, — дейди шаҳар партия комитетининг котиби А. Рустамов. — Мажлисларда ҳам баъзан ўзбекча чиқишлар бўлиб туради...

Ҳа, самимий муносабат бўлмагандан сўнг, амалий ҳаракат ҳам сустлашади. Ахир шаҳар партия комитети маҳкамасида давлат тилида ҳужжат ёза оладиган фақат икки киши бўлса-ю, Қонунни бажариб бўладими? Боғишамол, Сиёб ноҳияларида аҳвол бундан ҳам баттар. Шу боисдан, шаҳардаги қайси идорага бош суқманг, ўз жигарингиз ҳам сизга ўзга тилда муомала қилади.

Биз вилоятда давлат тили ҳақидаги Қонуннинг бажарилиши бўйича мутлақо иш қилинмаяпти, деган фикрдан йироқмиз. Фидойи ёшларнинг кучи билан халқ депутатлари вилоят кенгашида ҳужжатлар тўла ўзбек тилида олиб бориляпти. Сўровларига вилоят партия комитетидан ўзбек тилида жавоб олганлар ҳам «охири бахайр бўлсин» дейишяпти. Бинолар пештоқидаги ёзувлар, сустлик билан бўлса-да, кўчалар ҳам номи ўзгартириляпти. Яқинда халқ депутатлари вилоят Кенгаши ижроия қўмитаси эса Ўзбекистон ССЖнинг «Ўзбекистон ССЖ давлат тили ҳақида»ги Қонунининг бир йиллигини нишонлаш мақсадида 21 октябрда Она тили байрамини ўтказиш юзасидан тадбирлар тузди. Эҳтимол ана шу хайрли иш Самарқандда давлат Қонунининг тезроқ бажарилишига туртки бўлар... Чунки «аста-секин бўлади» қабилидаги лоқайдлик кайфияти она тилимизга беҳурматлик эмасми?!

Ф. ТОШЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ЎзТАГ ХАБАР ҚИЛАДИ

ЎЗБЕКИСТОН ДЕҲҚОНЛАР УЮШМАСИДА

Тошкентда Ўзбекистон деҳқонлар уюшмаси бошқарувининг мажлиси бўлди. Унинг қатнашчилари жумҳурият қишлоқ хўжалик вазирлигини тиклаш тўғрисидаги масалани муҳокама қилдилар. Хўжаликларга меҳнат ресурслари ҳамда қишлоқ хўжалик техникаси қувватлари учун солинадиган солиқларни бекор қилиш тўғрисидаги таклифни Ўзбекистон ССР ҳукумати муҳокамасига қўйиш хусусида ҳам қарор қабул қилинди. Деҳқонлар уюшмаси мажлисида молия сиёсатининг бошқа масалалари, жумладан, хўжаликлар иқтисодиётига асоссиз зарар етказаётган ижтимоий суғурта ва ижтимоий таъминот харажатлари тўғрисидаги масалалар ҳам муҳокама қилинди.

●

МАКТАБ ҚАНДАЙ БЎЛИШИ КЕРАК?

Халқ таълими Бутуниттифоқ кенгашининг Фарғонада бўлиб ўтган сайёр мажлиси миллий мактабларни ривожлантириш муаммоларига бағишланди. Мажлисда мактаб ва ҳунар-техника таълими системасининг мутахассислари, мамлакат олий ўқув юртларининг вакиллари иштирок этдилар.

СССР халқ таълими давлат комитети раисининг биринчи ўринбосари В. Д. Шадриков маъруза қилди.

Мажлис иштирокчилари тажриба алмашдилар. Фарғона, Қўқон, Марғилон, Кувасой ва Фарғона вилоятининг қишлоқ районларидаги мактабларда ҳамда мактабгача тарбия муассасаларида бўлдилар.

●

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА МУСИҚА

Бухорода «Марказий Осиё тасвирий санъатида мусиқа» мавзусида халқаро конференция ўтказилмоқда. Бу анжуманни ЮНЕСКО анъанавий мусиқа халқаро кенгаши билан Ўзбекистон бастакорлар уюшмаси ташкил этди.

Учрашувга АҚШ, Франция, Италия, ГФР вакиллари, Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларининг мусиқашунослари, Ўрта Осиё жумҳуриятлари, Озарбайжон, Бошқирдистондан келган мутахассислар тўпландилар.

Учрашувда қилинаётган ахборотларнинг мавзуси ранг-баранг. ГДРлик мусиқашунос Вернер Бакман «Ўрта Осиё — камонча санъатининг бешиги» деган мавзуда маъруза қилди. Унинг ҳамкасби Карин Рюрдан пуфлаб чалинадиган асбобларнинг Ўрта Осиё миниатюраларида тасвир этилишини тадқиқ қилди. Тошкентлик санъатшунослик доктори Т. Визго «Шарқ мусиқа асбоблари тўғрисидаги маълумотларнинг манбаи Темурийлар давридаги бадиий миниатюра» мавзуидаги маърузасини тақдим этди. Хитойлик профессор Жу Жин Бао ахборот учун «Марказий Осиё уйғурларининг мусиқа маданияти» мавзусини танлаган, ГФРлик мусиқашунос Э. Нойбер ўзининг «XV асрда яшаган чиғатойлик шоир Аҳмадий шеърларининг торли асбоблардаги ижроси» деган маърузасида бизга номаълум бўлган тарихий қатламларни кўтарган. Тошкентлик олимлар Э. Ртвеладзе билан Б. Турғунов Ўрта Осиё ҳудудида археология қазилмалари чоғида топилган тасвирий санъат обидаларини қандай тадқиқ этганликлари билан конференция қатнашчиларини таништирдилар.

«Совет Ўзбекистони» сайёр таҳририяти пахтакорлар ҳузурида

Тошдан-тошга урилиб, шарқираб оқаётган зилол сувли сойлар соҳилларидаги боғларга куз сокинлиги чўкди. Ўрикзорлар ости сарғайган япроқларга тўлмоқда. Осмон шишадай тиниқ. Кўкда сузиб юрган оппоқ парқу булутларга қараб беихтиёр бир ўхшатиш хаёлга келади. Осмон кундан-кунга кўпайиб ва самога бўй чўзиб ётган пахта хирмонларининг аксидай туюлади! Фарғонанинг кўз қамраб олмас пахта пайкалларига эса жўшқинлик, кўтаринки меҳнат шижоати хос.

От йили омадли келди, дейишмоқда фарғоналиклар. От — шижоат, олға интилиш рамзи, отли йигит — омадли йигит. Омад ўз-ўзидан келгани йўқ. Ижара, оила ва бригада пудрати усулини қўллаш, ёз бўйи қилинган машаққатли меҳнат самараси бу. Энди юракларда фақат бир ташвиш — чаноқларда оппоқ шуъла сочиб турган момиқ пахтани тезроқ, ёғинсочинга қолдирмай териб олиш, унга умид кўзини тикиб турган деҳқон оиласи, фарзандларини доғда қолдирмаслик қайғуси.

ЧАНОҚЛАРДАГИ ШУЪЛА

Ленинград ноҳияси пахтакорлари мавсум бошидан буён суръатни бир лаҳза бўлса-да бўшаштирганлари йўқ. Кунига йиллик топшириқнинг 3-4 фоизи миқдорида юқори сифатли пахта давлатга сотиляпти. Йиллик топшириқ эса 60 фоиз бажариб қўйилди. Райондаги Энгельс номли жамоа хўжалиги раҳбари Баҳромжон Эргашев СССР халқ депутати сифатида СССР Олий Совети сессиясида қатнашаётган экан. Аммо, аъзолар раиснинг йўқлигини билдиришмаяпти.

— Хўжалигимиз Қўқон шаҳрининг шундай биқинида, — дейди партия ташкилоти секретари Расулжон Ғафуров. — Агар қишлоқда яшаб, даромаднинг мазаси бўлмаса, кўплар — айниқса, ёшлар ишлагани шаҳарга уриб кетиши тайин. Ростда, ҳафтасига икки кун дам олсанг, кунига саккиз соат ишлайсан-у қолган вақтда ўзингга хон, ўзингга бексан... Ойлик иш ҳақи 200 сўмдан кам эмас. Қишлоқда эрта саҳардан шомгача даладасан, дам олиш куни борлиги хаёлингга ҳам келмайди. Саратон иссиғи-ю, кеч куз изғиринини нималигини танангда синайсан, эвазига эса... ойига 40-50 сўм. Оилада бир этак бола...

Биз хўжаликда шаҳардагидан кам бўлмаган шароит яратишга эришдик. Клуб, ҳаммом, чойхоналар, қатор боғчалар ишлаб турибди. Бадиий ҳаваскорлик ансамблимиз довруғи вилоятга тарқалган. Тўлиқ ижара пудрати усулига ўтишимиз деҳқонларнинг ерга меҳрини оширди. Деҳқоннинг ўртача иш ҳақи ҳам кам эмас. 1335 гектар ерга «Тошкент-6» навли ғўза экканмиз. План 32,5 центнердан, лекин 42-43 центнер ҳосил олишни мўлжаллаб турибмиз.

— Расулжон ака, кечирасиз-у, шундай баландпарвоз, ўта умидбахш гапларни кўп эшитардик. Кўпинча ваъда билан воқелик орасидаги фарқ катта бўларди..

— Далаларимизни айланиб кўрдингизлар. Ҳосил ҳали мўл. Тажрибали пахтакор Мамадали Қўлдошев бошчилик қилаётган бригада вилоятда биринчи бўлиб йиллик режани бажариб қўйган. Ҳозиргача улар планни 125 фоизга етказишди. 62 гектар майдоннинг ҳар гектари ҳисобига 45 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди. Звенолар орасида фарқ бор. Масалан, шу бригададаги Бароттали Холиқовнинг оилавий звеноси 11,5 гектар ерда деҳқончилик қилган эди. Бароттали ака пахта тилини биладиган миришкор деҳқон. Ҳозиргача у ҳар гектардан топширган пахта миқдори 50 центнерга борди. Ҳа, ўзбекнинг саховатли тупроғига тўкилган пешона тер дур бўлиб унади. Жалолиддин Камолов, Омонхон Сатторов бошлиқ бригадаларда ҳам мана шундай қувонарли натижаларга эришиляпти. Деҳқоннинг қўйни-қўнжи тўладиган йил келди бу гал.

Бағдод районидаги «Ленинград» жамоа хўжалигида деҳқон даромадининг бу йилги чўғи баланд бўлишига бир мисол келтирайлик. Хўжалик пахта топшириш бўйича ноҳияда биринчи ўринда боряпти. Ҳозиргача йиллик режанинг 70 фоизи миқдорида пахта сотилди. Бу ерда асосан «Тошкент-6» нави экилган. Ҳозир бу нав пахтанинг ҳар тоннаси ўртача 900 сўмга сотиляпти. Хўжалик бу йил 13500 тонна пахта етказиб беради. Дастлабки ҳисоб-китобларга қараганда, ҳозиргача терилган пахтадан келадиган даромад 2 миллион сўмдан ошиб кетди. Агар ҳосилнинг қолган қисми ҳам иккинчи навга сотилса, пахтачиликнинг ўзидан хўжалик 3 миллион сўмдан ортиқ даромад олади. Даромаднинг катта қисми хўжалик аъзоларига иш ҳақи тарзида, шунингдек, устама ҳақ ва мукофот тарзида тўланишини ҳисобга олсак, деҳқоннинг чўнтаги бу йил даста-даста пул кўришига ишонч ҳосил бўлади.

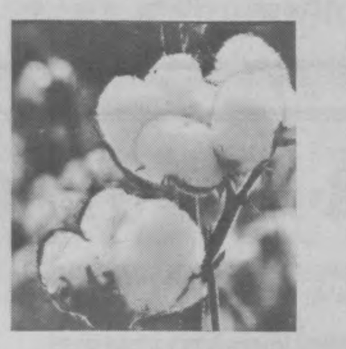

УМИДЛАР УРУҒИ УНУМ БЕРМОҚДА

Фарғоналиклар 457 минг тонна пахта тайёрлаш юзасидан халқ хўжалиги режасини 15 октябрга бажариш учун курашяптилар.

Кейинги йилларда Қуванинг боши ҳам танқиддан чиқмай қолган эди. Ноҳия кўпинча пахта йиғим-терими даврида маълумотноманинг охирги сатрларига тушиб қоларди. Бу йил қуваликлар мавсум бошидан буён пахта топширишда вилоятда олдинги ўринларда бормоқдалар. Умуман, хўжаликларнинг барча тармоқлари барқарор ўсиш йўлига ўтди. 12 минг 782 гектар ерга чигит қадаб, эрта баҳордан астойдил меҳнат қилган пахтакорнинг бугунги шаҳди баланд.

Ноҳия ерлари деҳқончилик учун бирмунча мураккаб депара ҳисобланади. Жануб томони тош, шағал аралаш адирликлардан иборат. Пастки қисмда сизот сувлар юзага анча яқин. Ерга эгалик қилишнинг янги-янги шаклларини қўллаш ноҳия қишлоқ хўжалигида катта ижобий ўзгариш ясади. Хўжаликлардаги 225 та пахтачилик бригадаси таркибида 915 та оилавий ва 65 та звено пудрати жорий этилди. Ернинг ҳақиқий эгаларига тегиши улар масъулиятини оширди. Эндиликда деҳқонларга ерни қачон ҳайдаш, экиш, суғориш, чопиқ қилиш — барча босқичли жараёнлар ҳақида на ноҳия раҳбар ташкилотлари, на турли-туман кўринишдаги «билимдон»лар томонидан қимматли кўрсатмалар берилмаётир.

Калинин номли жамоа хўжалиги деҳқонлари ҳар гектар ҳисобига 30 центнердан ҳосил кўтариш мақсадини кўзлашган. 300 гектардаги пахта машиналарда териладй. Қодирали Олимов, Солижон Боқиев, Султонбек Мамажонов сингари механик-ҳайдовчилар мавсумда машиналар билан 120-130 тоннадан пахта териб беришга аҳд қилдилар.

Ўзбекистон ССР да хизмат кўрсатган пахтакор Зокиржон Мусаев бригадасидан қайтаётганимизда йўлимизни теримчи аёллардан бири тўсиб чиқди.

— Ҳурматли акалар, мен ҳам ҳосилни вақтида сифатли териб олиниш тарафдориман. Лекин кўзга кўринмас битта адолатсизлик бўлаётганга ўхшайди. Биз колхозчилар қиш қаҳратонидан то кузгача мана шу ҳосил учун қаддимиз букилиб, қоронғу кеча-кундуз демай, саратон иссиғи демай меҳнат қилганмиз. Ҳозир эса бригада даласида ишлаётганлар сони икки баравар ортиб кетди. Бу яхши. Аммо колхоздан нарида юриб, ғўза парваришида қатнашмаган, хирмонда ҳозирлар бугун биз билан баббаравар ҳақ олишса, уларга йил охирида шу сумма ҳисобидан яна устама мукофот берилса, инсофдан бўладими?

— Исофдан эмас, албатта, — дейди жамоа хўжалигининг ёш раиси, асл касби иқтисодчи Аҳмадулло Шайдуллаев. — Бироқ сиз сира ташвишланманг, биз мавсум охирида ҳисоб-китобни шундай якунлайликки, устама мукофот фақат йил ўн икки ой ишлаганларга тегадиган бўлсин. Бугун тўланаётган пул мавсумни муваффақиятли ўтказишга қаратилган.

Дарҳақиқат, йил бошидан далада ишлаганлар ёнига бугун уларнинг оила аъзолари, қариндошлари, шунингдек, қўшимча даромад умидида этак боғлаган хашарчилар келишган. Бояги колхозчи қиз айтган муаммо четдан қараганда бир қадар майда кўриниши мумкин. Аслидачи? Йил аввалидан ер текислаб, чигит экган, ўт юлиб, чопиқ қилган деҳқон ойига 40-60 сўмдан маош олган, холос. Ҳозир эса пахта терганлар ойига 700-800 сўм, ҳатто ундан ҳам ошириб пул ишламоқдалар. Охунбобоев номли жамоа хўжалигида бўлганимизда гап мавзуи ана шу масалага бориб тақалди.

— Қўл териминнинг ҳар килограммига 25 тийиндан ҳақ тўланиши мавсум бошиданоқ юқори суръатларга чиқиб олишимизни таъминлади. деди бош бухгалтер Т. Мадаминов. Замира Нуралиева бригадаси теримчиси Мухтасар Мирзаева сентябрнинг биринчи ярмида 3 минг килограммдан ортиқ пахта териб 774 сўм ишлади. Зулфия Темирова эса 630 сўм ҳақ олди. Йиғим-терим якунидаги устама мукофотни биз йил бошидан ишлаб, меҳнат минимумини бажарган асосий аъзоларимизга беришни мўлжаллаб қўйдик.

Қува ноҳияси аҳолига маиший хизмат кўрсатиш ишлаб чиқариш бирлашмаси директори Собиржон Неъматжоновни «Москва» жамоа хўжалиги даласида учратдик.

— Олдиндан тузилган режага мувофиқ — дейди у, — иккита кўчма устахона бевосита деҳқонларга кийимбош тикиш ва ремонт қилиш билан банд. Сентябрь бошидан бери қарийб 20 минг сўмлик шундай хизмат кўрсатдик. Иккита машина эса аҳолига қулай пайтда дала шийпонларида бўлиб, кийимларни кимёвий усулда тозалаш хизматига сафарбар қилинган. Иккита трактор ва иккита автомашина эски пахтани титиб, кўрпа-тўшак қилишга мослаб беришда иштирок этмоқда. Қишлоқдаги сартарошлар мавсум давомида дала меҳнаткашлари учун қулай вақтларда, яъни эрталаб ва кечқурун ишлашга ўтишди. Умуман, йилнинг ўтган даври мобайнида қишлоқ меҳнаткашларига бирлашмамиз ярим миллион сўмлик маиший хизмат кўрсатиб, бу соҳадаги режани 100 фоиз бажардилар. Маиший хизмат турларини янада кенгайтириб, уларни далада ишлаётганларнинг ташвишини имконимиз борича енгиллатишга ҳаракат қиляпмиз.

Хайдарали Қурбоновнинг иш кабинетида ғалати бир муҳташам иншоотнинг кичрайтирилган нусхаси эътиборимизни тортди. Бу макетнинг суратини қаердадир кўргандекмиз? Ҳа, бу Тожмаҳал-ку! Асли буюк Ҳинд юртида виқор тўкиб турган ўша машҳур тошдаги достон. Баҳор булутларидек оппоқ гумбазлар. Бобурийлар сулоласининг мураккаб ва улуғвор салтанати рамзи бу.

— Тўғри, лойиҳага ўша сарой асос қилиб олинган, — изоҳ берди раис. — Миллий тарихий меъморчилик анъаналаримизни эслатиб турадиган музей қурмоқчимиз. Қиймати 300 минг турадиган бу саройда жамоа хўжалиги тарихий музейи, ёшлар дам оладиган гўша, никоҳ уйи жойлашади.

Ф. Энгельс номи билан аталувчи бу колхоз иқтисодий жиҳатдан бақувват хўжалик.

— Йиллик даромад 4 миллион 620 минг сўмга етмоқда, шундан соф фойда 800 минг сўм. Йиғилган маблағларни бошқарув идораси қуришга эмас аввало халқимизга хизмат қиладиган қурилишларга сарф этишга келишганмиз, — деди Ҳ. Қурбонов. Саройдан ташқари ҳаммом, ичида суви иситиладиган ҳавза бўлган мактаблар қуряпмиз. Жумҳурият Президентининг қишлоқ оилаларига уй-жой ва томорқа учун ер бериш ҳақидаги Фармонини оғишмай бажаряпмиз. 260 гектар ер тақсимладик. Россия ўрмончилари билан муносабат ўрнатиб, 2110 куб метр ёғоч тахта келтирдик. Йилига 5 миллион дона пишиқ ғишт ишлаб чиқарадиган завод ишлаб турибди. Хом ғишт цехи ҳам коримизга ярамоқда.

● Қува ноҳиясидаги Г. Димитров номли жамоа хўжалигининг механик-ҳайдовчиси Абдумутал Миржалилов ўз «зангори кема»сида мавсумда 120 тонна пахта териб бермоқчи.

● Тошлоқ ноҳиясидаги Ленин номли жамоа хўжалигининг пахтаси асосан қўлда терилади. Мухтабар Ҳасанова 5-бригаданинг чаққон теримчиларидан. У кунига 140-150 килограммдан пахта териб, килосига 25 тийиндан ҳақ олаётганидан хурсанд.

И. ШЕРМАТОВ ва Л. КИМ олган суратлар.

ДЕҲҚОН ДАРДИГА МАЛҲАМ

Мусажон ШЕРБУТАЕВ,
Қува ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги раиси, вилоят деҳқонлар уюшмасининг раиси

●

Фарғонада пахтачиликнинг тарихи узун. Деҳқонларимиз аввал азалдан пахта экиб келишди. Ҳар йили кузда бепоён пайкаллар оппоқ парқу либосга бурканар экан деҳқон кўнгли яшнаб кетади. Кейинги йилларда оқ пахтага қора чаплашга уринишлар ҳам бўлди. Лекин пахтада нима гуноҳ? Бугун Фарғона далаларида етиштирилган мўл ҳосилни охирги чаноғигача териб олиш учун қизғин кураш кетяпти. Зеро, нима дейилмасин, пахта ўзбек деҳқони яхши биладиган, кўп суядиган, узоқ йиллар унинг бала-чақаси, оиласи фаровонлиги учун суянчиқ бўлган машаққатли меҳнат неъматидир. Фақат биз пахта, пахта дея эътиборни кўпроқ ўша неъматга қаратдигу, уни минг азоб билан етиштирган деҳқоннинг ҳолига етарли назар ташламадик.

План деганда ҳар қандай инсоний оқибат, юз-хотир, қадр-қимматни унутиб кўзига фақат килограммлар ва тонналар кўринган, юқорининг буйруғидан чиқмайдиган раҳбарлар ҳам бисёр эди. Ҳа, бугун далага фалон нафар теримчи чиқсин, фалон тонна терилсин, график бажарилиши шарт, дейишни яхши ўрганиб олган эдик. Аммо, ўша кеч куз совуғида дийдираб кўсак узаётган пахтакорман деганнинг рўзғори бутми, нима ғам-ташвиши бор, саломатлиги қандайлигини суриштирадиган, унинг учун жон куйдирадиган мутасадди кам эди. Жумҳурият, вилоят раҳбарлари ҳам деҳқон дардини эмас, кўпроқ планни, тоннани суриштиришар эди.

Бугунги деҳқон ҳам, раҳбар ҳам кечагидан анча фарқли. Қайта қуришнинг муборак шамоллари ўзбек даласида ҳам эсиб турибди. Инсон тўғрисида ғамхўрлик биринчи ўринга қўйилмоқда. Бу эса ўз самарасини беряпти. Ўн уч йил партия ишида ишлаганимдан ташқари бутун ҳаётим ўз жонажон хўжалигим билан боғлиқ. Механизатор меҳнати, бригадирлик машаққатлари менга маълум. Эрта баҳорда 1500 гектар ерга яхши ниятлар билан чигит қадаган эдик. Меҳнатимиз меваси бугун ана хирмонга уйиляпти. Биз вилоятда ҳали кам синалган «Андижон —13» навини экканмиз. Хўжалигимиз элита уруғчилигига ихтисослаштирилган. Уруғлик пахта тайёрлаш режасини аллақачон бажариб қўйдик. Ҳозиргача йиллик план 80 фоиздан ортди. Бригадаларимиз бирин-кетин планларини бажаришяпти. Ҳосил чўғи баланд. Мавсум якунида гектар бошига ҳосилдорликни 35 центнерга етказиш учун имкониятлар бор.

Кишиларнинг руҳи тетик, кайфияти баланд. Деҳқонлар уюшмасининг раиси сифатида вилоятимизда ҳам теримни ташкил этишда олиб борилаётган ишлардан хабардорман. Кунлик ўсиш суръати машиналар ёппасига далага кириши билан кучайиб кетди. Жумҳурият ҳукуматининг қарорига кўра қўлда терилган ҳар бир килограмм пахта учун 25 тийиндан ҳақ тўланиши теримчилар қаддини ростлади. Йиғим-теримни қисқа муддатларда уюшқоқлик билан ўтказиш учун бу тадбир жуда муҳим аҳамиятга эгадир. Албатта, ёғингарчилик мавсуми бошланиб пахтанинг нави пасайган пайтда пахтанинг килограмми учун ҳар қанча ортиқ ҳақ тўламайлик, ундан фақат зарар кўрган бўлур эдик.

Дала меҳнаткашларига қулай маданий-маиший шароитлар яратишга ҳам жиддий эътибор беряпмиз. Дала шийпонларидаги ошхоналар учун килоси 3,5 сўмдан гўшт, сабзавотлар етказиб беріляпти. Мавжуд учта доимий боғчадан ташқари 22 та мавсумий боғчалар бор. Жажжи фарзандлар таоми учун хўжалик ҳисобидан бепул гўшт, сут, тухум ажратилган. Илғор теримчиларни мукофотлаш тарзини бу йил хиёл ўзгартирдик. Эндиликда планни дастлаб бажарган бригадаларга пул мукофоти беришни белгилаб қўйдик. Ҳосилдорлиги юқори бригадаларга йил охирида мукофот фондидан яна қўшимча пул маблағи бериш мўлжалланмоқда.

Жамоа хўжалигимиз далаларида бир теримдаёқ 25—30 центнердан ҳосил олиняпти. Табиатнинг бу йилги тантилиги, саховатими бу? Ёзнинг қулай келиши ёки сувнинг мўллигиданми? Йўқ, илгари ҳам шу осмон, шу дала, шу сув эди. Лекин куз асабийроқ бўлаверар, кўсаклар кўз очмай туриб оларди. Менимча, деҳқонга бу йил экин-тикин, ғўза парваришида тўла эркинлик берилиши муҳим иш бўлди. Фалон кунга бориб чигит экиш тугаллансин, қабилидаги юқоридан келадиган зуғумлар барҳам топди. Иккинчидан, деҳқон бу йил кўнгли тинч, келажакка ишонч ҳисси юрагида барқ уриб ишлади. Аҳоли шахсий чорвасини ем-хашак билан таъминлашга қаратилган жумҳуриятимиз Президентининг Фармонлари айни халқ дилидаги иш бўлди.

Томорқа ерлари ажратиш-чи? Серфарзанд ўзбек деҳқони қаталакдек ҳовлисига тиқилиб олган, тўрт-беш нафар келини бор хонадонлардаги аҳволга юрак ачишар эди. Ахир бир ҳовлида турли хил феъл-атворли беш келин, ўнлаб невараларнинг иноқ яшашини таъминлаш қийин, албатта. Бири кечки пайт бундоқ овқат қиламан деса, бошқасининг кўнглига ундоқ таом келади. Қозон эса битта... Ўзига мустақил оила бўлиб, ҳар ким ўз аравасини торта бошлагач, ёш оилаларда масъулият ҳам ортади, эр-хотин далада ҳам, уйда ҳам яхшироқ ишлашга киришади. Бундан хонадон мураббийси деҳқон ҳам, жамият ҳам ютади.

Аммо илгари экин ердан томорқа ажратиб бўпсиз эди? Дарров партиявий чора, ҳатто жиноий иш очиш нақд гап, деяверинг. Фармон шарофати билан жамоа хўжалигининг 1500 оиласи янги уй-жой қуриш имконига эга бўлди. Томорқа учун 300 гектар ажратилди. Уй-жойидан кўнгли тўқ деҳқоннинг ғайратига-ғайрат қўшилгани ҳам ана шу савобли фармонлар туфайлидир. Зеро уйи тинчнинг иши унумли бўлади. Колхозчиларимиз қурилиш материаллари ахтариб шаҳарга югуриб овора бўлмасликлари учун хўжаликнинг ўзида ғишт заводлари, қоришма цехлари қуриб қўйганмиз. Ёғоч-тахта масаласида ҳам ёрдам беришга ҳаракат қиляпмиз.

Қизим сенга айтаман...

ФАВҚУЛОДДА БЮРО

Охунбобоев район партия комитети бюросининг навбатдан ташқари бўлиб ўтган мажлисида «Победа» жамоа хўжалигида пахта йиғим-теримини ташкил этиш ҳамда теримчилар, механик-ҳайдовчиларга ҳақ тўлаш юзасидан қабул қилинган Ўзбекистон ҳукумати қарорини бажариш соҳасида йўл қўйилган жиддий камчиликлар тўғрисидаги масала қараб чиқилди, деб хабар қилади шу ноҳияда чиқадиган «Ленин йўли» рўзномаси.

Йиғилишда таъкидланишича, «Победа» жамоа хўжалиги бошқарув ҳайъати, партия комитети 1990 йилги пахта йиғим-теримини ташкил этиш ва теримчиларга ҳақ тўлаш юзасидан қарорни бажариш соҳасида жиддий камчиликларга йўл қўйган. Аввало, ушбу қарорни бажариш масаласи жамоа хўжалиги бошқарув ҳайъати йиғилишида, партия комитетида кўриб чиқилмаган. Уни бажариш юзасидан тадбирлар белгиланмаганлиги оқибатида қарор бажарилмасдан, қўлда терилган ҳар бир килограмм пахта учун 25 ўрнига 10 тийиндан ҳақ тўланган.

Пахта йиғим-теримини ташкил этишдаги сусткашлиги, иш вақтидаги ножўя хатти-ҳаракатлари билан шахсий обрўсини тўккани ва Ўзбекистон ССР ҳукумати қарорининг бажарилишини таъминламагани учун хўжалик бошқарув ҳайъати раиси, коммунист Б. Эргашевга, шунингдек юқоридаги камчиликлари учун хўжалик партия комитети котиби Ҳ. Пўлатовга тегишли чоралар кўрилди.

ИКИР-ЧИКИРМИ?

Югурувчилар мусобақасида қатнашган машҳур спортчи бир сафар негадир юқори натижага эришолмайди. Ундан бунинг сабабини сўрашганда: спортчи оёқ кийимимнинг чилвирини сал бўшроқ тортган эканман, югуришга халақит берди — дебди. Ҳа, баъзан арзимас бўлиб кўринган сал беларволик, озгина лоқайдлик олға юришга сезиларли тўғоноқ бўлиши мумкин.

Вилоят далаларида терим авжида. Деҳқон боласи борки, тонгда уйдан чиқиб, шомда кириб келяпти. Ана шу долзарб кунларда уларнинг оғирини енгил, мушкулини осон қиладиган азаматлар даркор. Афсус, кўпинча худди шу вазифа зиммасида турган савдо ходими, маиший хизмат кўрсатувчилар, маданият ходимлари «арзимаган» лоқайдлик қилиб қўйишади. Оқибатда, умуман, иш маромы бузилади.

Қишлоқларнинг аксарияти табиий газ билан таъминланмаган. Шу кунлари қишлоқ кўчалари дарвозалари олдида турна қатор терилиб турган бўш газ баллонларига кўз тушади. Суюлтирилган газ баллонлари ўз вақтида хонадонларга етказиб берилмаяпти. Газлаштириш идоралари ходимлари бензин етишмаслиги, машиналар камлигини рўкач қилишди. Қош қорайганда уйга кириб келган деҳқон аёл эса болаларига бир қошиқ овқат тайёрлаш учун ғўзапоя ёқади...

— Қишлоғимизда бир ойга бир марта баллонли газ келади, — дея шикоят қилади Боғдод ноҳиясидаги «Москва»давлат хўжалигининг Эргашали Фармонов бошлиқ бригадаси ишчилари Н. Турсунбоев ва Қ. Маҳсудовлар. — У ҳам бўлса ур-сур, жанжал билан бўлинади. Аввало серфарзанд деҳқон хонадонига битта газ баллони бир ойга етадими? Иккинчидан, ўзбек қишлоғи учун куз алоҳида мавсум эканлигидан бағдодлик газчилар бехабарми? Ёки пахта мавсумида ишни бошқача ташкил этиш, деҳқон хонадонларига ўта зарур бўлган суюлтирилган газни пешма-пеш етказиб бериш чорасини кўриш иложсиз нарсами? Йўқ, албатта, фақат бундай «икир-чикир»ларга бош қотириш эп кўрилмайди, шекилли.

Ленинград ноҳиясидаги Энгельс номли колхознинг илғор звено бошлиғи Б. Холиқов савдо ходимлари хизматини яхшилаш лозимлигини таъкидлади:

— Шу кунлари вақтни қизғаниб, қишлоқ дўконига боришга ҳам фурсат топа олмаймиз. Автодўконлар эса жуда кам келади. Қани энди, икки-уч кунда бир марта кўчма дўконлар далага келиб, совун, гугурт, шакар, гуруч сингари кундалик эҳтиёж моллари билан савдо қилинса.

Тошлоқдаги «Коммуна» колхози 4 бригадасига сентябрнинг дастлабки йигирма куни давомида бирор марта ҳам автомагазин келмаган.

Риштон ноҳиясидаги «Ленинизм» давлат хўжалигининг барча (!) дала шийпонларида маданий-маиший шароитнинг ёмонлиги, шолчалар ва бошқа жиҳозлар берилмаганлиги, болалар боғчалари ишидан оналарнинг норози бўлаётганлиги катта йиғилишда айтилди. Қаранг. пахта теримига киришиб кетилибди-ю, шийпонлар бунга тайёр эмас экан! «Мавсумий боғча» деган юпантирувчи ном берилган, аслида тутлар оралиғига тортилган беланчаклару, кир шолчалардан иборат шийпонда ёш гўдаклар тўйиб ором оладими? Гўдагини шолчага ўтказиб пайкалга шўнғиган онанинг юраги хотиржам бўладими? «Риштон» совхозининг «Ҳуррамобод» бўлимидаги 6-бригада теримчиларига ҳатто иссиқ овқат ҳам тайёрланмас экан!

Тушлиги қуруқ нон-чойдан иборат теримчи аёлнинг гўдаги учун ўша «мавсумий боғча» ҳам ташкил этилмаган. Мана шу «икир-чикир»лар туфайлими хўжалик ҳозиргача йиллик планнинг 20 фоизи миқдорида пахта топширган, холос. Хўжаликда 20 сентябрга қадар бир килограмм ҳам пахта сотмаган бригадалар бор.

Партия ташкилотлари ҳам негадир «моддий манфаатдорлик бўлса теримчи даладан чиқмайди» деган фикрда шекилли. Тошлоқдаги «Коммуна» жамоа хўжалиги дала шийпонларида июнь ойида чиқарилган варақаларни учратасиз. Илғор теримчиларни шарафлайдиган «Чақмоқ» варақалари, деворий газеталар кўринмайди. Ҳолбуки, яхши ишлаган одамга раҳмат айтиш ҳам одоб-ахлоқ қоидаси, ҳам рағбатлантириш воситасидир.

Терим суръатини яна ҳам оширишга тўсқинлик қилаётган бошқа «икир-чикир»лар ҳам йўқ эмас. Ёзёвондаги «Правда» давлат хўжалиги ва «Москва» жамоа хўжалигида яқинда 100 тоннадан пахта тайёрлов пунктларига ўтказилмай, хирмонда қолиб кетган. Сабаби пахта ташийдиган транспорт, юклагич механизмлари етишмас эмиш. Бошқа хўжаликларда ҳам шундай нохуш ҳодисалар рўй берган.

Бу ерда жиддий ўйласа арзийдиган муаммо бор. Дарҳақиқат, ташиш транспорти пахта терими қизиган пайтда етишмай қолиши ҳам мумкин. Аммо, шаҳарлардаги саноат, транспорт корхоналари ҳозирги долзарб кунларда ўз машина-механизмларини хўжаликларга ёрдамга юборишлари зарур эмасми! Қани бу ерда биз оғиз кўпиртириб мадҳ этган Ўроқ-Болға дўстлиги! Вилоят партия қўмитасининг бу соҳадаги фикрларини билишни истардик.

Сайёр таҳририят материалларини «Совет Ўзбекистони» махсус мухбири Абдуваҳоб АБДУВАННОПОВ ва рўзномамизнинг Фарғона вилояти мухбири Алишер ИБОДИНОВ тайёрлашди.

● *Сиҳат-саломатлик*

ХАЙРИЯ АНЖУМАНИ

Жумҳуриятимиз пойтахтида хронобиология ва хрономедицинага бағишланган Бутуниттифоқ III анжумани иш бошлади.

Инсон саломатлигини муҳофаза этиш, даволаш ва меҳнат самарасини оширишга бағишланган бу анжуман СССР ва Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирликлари ҳамда СССР Медицина фанлари академияси билан ҳамкорликда ташкил этилди. Маълумки, хронобиология фани тирик мавжудотларнинг яшаш жараёнига вақтнинг таъсирини ўрганади. Хрономедицина эса тиббиётдаги алоҳида йўналиш бўлиб, бемор организмига таъсир қилувчи турли даволаш омилларининг танамизга таъсири ва муайян вақтдаги ўзгаришларни тадқиқ этади.

Анжуманда Россия, Украина, Арманистон, Қозоғистон, Қирғизистон ва Ўзбекистон жумҳуриятларидан етук олимлар иштирок этишмоқда. Табобатнинг мазкур соҳаси янгиликлари билан АҚШ, Япония, Италия, Испания, Хитой, Нидерландия, Польша ва Болгариядан келган олимлар таништирадилар. Анжуман қатнашчиларига тайёрланган маърузалар жами 377 илмий мақоладан иборат бўлиб, илмий изланишлар натижаларидан таркиб топган. Олимлар ўзлари ўрганаётган соҳа бўйича назарий ва амалий ютуқларни амалда қўлланиш, такомиллаштириш ва янада изланиш борасида ўзаро тажриба алмашадилар. Мақсад турли шароитда меҳнат қилувчи ва яшовчи одамлар саломатлигини мустаҳкамлаш ва умрини узайтиришда ҳиссадор бўлишдан иборат.

Р. ПУЛАТОВ,
тиббиёт фанлари доктори.

Меҳр-мурувватга даъват

Бозор иқтисодиётига ўтилиши шундай ҳам ночор кун кечираётган ўттиз миллион совет кишисининг турмуш даражасини янада пасайтиришига йўл қўйиб бўлмайди, деб таъкидланади бир қанча жамоат ташкилотларининг мамлакат фуқароларига мурожаатномасида. Ижтимоий мадад муаммоси жуда мураккаб ва уни жамоатчиликнинг иштирокисиз муваффақиятли ҳал этиб бўлмайди, деб таъкидланади мурожаатномада. Шу муносабат билан «Инсонпарварлик ва меҳр-мурувват» Бутуниттифоқ уюшмаси, ВЦСПС, Уруш, меҳнат ва СССР Қуролли Кучлари ветеранлари Бутуниттифоқ кенгаши, Совет хотин-қизлари комитети, Совет тинчлик фонди, Қизил Крест ва Қизил Ярим ой жамиятлари уюшмаси, Совет меҳр-мурувват ва саломатлик фонди аҳолининг камбағал табақаларига ёрдам маҳаллий фондларини тузишга даъват этдилар.

Мамлакат минтақалари ижтимоий ва иқтисодий ривожланиш даражаларининг турлича эканлиги туфайли жумҳурият ва маҳаллий ёрдам дастурларини қўллаб-қувватлаш учун марказий жамоат фонди тузилди.

Бу фонд учун маблағни «Камбағал фуқароларга ёрдам фонди» деган ёзув билан СССР саноат ва қурилиш банки оператив бошқармасидаги 606901 сонли (Москва молия бўлими 299082) ҳисоб варақасига ўтказиш керак.

(ТАСС).

Мерос

Яқинда Бухорода дунёнинг йигирма мамлакатидан истеъдодли ёш меъморлар тўпланишди. Улар икки ҳафта мобайнида халқаро меъморчилик амалий тажрибасидан Бухорони қайта тиклашда фойдаланиш тўғрисида фикр алмашишди. Бу соҳада ўз лойиҳаларини таклиф қилишди.

Рўзномамиз мухбири Н. НАИМОВ уларнинг айримлари билан учрашиб, бу соҳадаги ўз фикр-мулоҳазаларини газетхонлар билан ўртоқлашишни таклиф қилди.

ТОШДАН ЯСАЛГАН ХАЗИНА

Георгий СТОИЛОВ. — Умумжаҳон меъморлар академияси кенгашининг президенти, болгар меъмори:

— Қадимий шаҳрингиз дунё маданияти хазинасининг ноёб намунасидир. Бундай шаҳарни, унинг осори-атиқаларини бунёд қилган халқ нақадар буюк. Нақадар улуғвор. Бебаҳо ёдгорликларингиз асрлар шамолида анча нураб қолганига қарамай маҳобатини йўқотгани йўқ. Уларнинг муборак тошлари орқали ўтмиш авлодлар биз билан тиллашаётгандек туюлади.

Дўстим Пьер Вагонинг таклифи билан жаҳоннинг энг қобилиятли ёш меъморларини шаҳрингизда беҳудага тўплаганимиз йўқ. Бундан мақсад уларни бу гўзалликка шерик қилишгина бўлмай, анча «қариб қолган» ёдгорликларни яшартириш, қадимий шаҳар қиёфасини қайта тиклаш, эски ва янги шаҳарлар ўртасидаги меъморий мувозанатни сақлай билиш юзасидан амалий таклифларни биргаликда ишлаб чиқишдир.

Академиямиз кенгаши Болгария Халқ Республикасининг пойтахтида жойлашган бўлса-да, жаҳоннинг барча меъморлари билан яқиндан алоқадамиз. Уюшма кенгашининг йиғилишларида дунё меъморчилигининг кўпгина долзарб муаммоларини баҳамжиҳат ҳал қилмоқдамиз. Эндиги навбат Бухорода тўпланиб қолган муаммоларни ҳал қилишга ҳисса қўшишдир. Шу мақсадда бу ерга Франция, Германия, АҚШ, Италия, Греция, Миср, Ироқ, Туркия ва бошқа йирик мамлакатларнинг ёш меъморларини олиб келдик.

Мақсадимиз шаҳарсозлик соҳасида йўл қўйилган хатоликларни бартараф этишда бухороликларга ёрдам кўрсатишдир. Назаримда, кейинги ўн йилликларда шаҳарда бир қолипдаги темир-бетон қурилишга зўр берилиб, катта хатога йўл қўйилган. Натижада бир томондан, киши аждодларингизнинг ажойиб санъати намуналарини кўриб дилдан қувонса, иккинчи томондан, катаксимон турар жой массивларига назари тушиб афсусланади. Меъморчилик услубидаги мувозанат кескин бузилган.

Бундай аҳволга чек қўйиш ҳали ҳам кеч эмас. Ахир, Бухоронинг ҳар бир жин кўчаси бутун бир афсона! Уни қадрлаш, келгуси авлодларга бир бутун етказиш лозим.

Биз бошлаб келган ёш меъморлар эски ва янги шаҳарлар чегарасида классик шарқ қурилиши билан замонавий шаҳарсозлик ютуқларини ўзида мужассамлаштирган бинолар галереясининг лойиҳасини таклиф этишмоқда. Ўйлайманки, бу таклифлар эътибор билан қабул қилиниб, биз яна бир қадимий шаҳарни ҳалокатдан сақлаб қолишга ўз ҳиссамизни қўшган бўламиз.

Пьер ВАГО — Умумжаҳон меъморлар академияси кенгаши вице-президенти, француз меъмори:

— Бундан бир йилча муқаддам Бухорога илк марта келиб, унинг афсонавий кўчаларини кезганимда ҳайратимни яшира олмай, меъморлик санъатида мукаммалликка эришган ота-боболарингизга таҳсинлар ўқидим. Ҳозирги раҳбарларингизга эса меҳмон бўлишимга қарамай аччиқ таъна сўзларини айтдим. Зеро, меъмор сифатида чинакам ноёб обидаларнинг ночор аҳволидан ачинишимни яширолмадим. Шаҳарнинг тарихий қиёфаси уқувсизларча бузиб юборилгани меъмор у ёқда турсин, ҳар қандай кишига яққол кўринади-ку!

Улар мутахассис сифатида йўл қўйилган хатоликларни тузатишга ёрдам кўрсатишни илтимос қилишди. Францияга қайтишим билан бу ишга киришдим. Дунёнинг энг қобилиятли ёш меъморларини Бухорода тўплаб, уларга ҳақиқий санъат сабоғини бериш ҳамда бу ноёб санъатни келгуси авлодлар учун сақлаб қолиш юзасидан ўзига хос маслаҳат ўтказиш фикри туғилди. Бу тўғрида қирқ мамлакат меъморларига мактублар ёздим. Уларнинг барчаси мени қўллаб-қувватлади.

Афсуски, маълум сабабларга кўра, биз уларнинг барчасини бу ерда тўплаш имкониятига эга бўлмадик. Лекин йигирма мамлакат вакили бу ерга келди. Икки ҳафта мобайнида ўзаро ижодий мунозара қилиб, маълум хулосалар қилдик. Эски шаҳарнинг қадимий қиёфасини тиклаш учун унинг руҳига мос келмайдиган барча бинолар йўқотилиши, ҳақиқий осори-атиқалар эса замонавий шаҳар билан уйғунлаштирилиши бўйича лойиҳалар ишлаб чиқилмоқда.

Аммо бу лойиҳалар ҳозирги шароитда қисқа муддатда амалга оширилишига умид боғлаш қийин. Қадимий Бухорони ҳалокатдан сақлаш учун дунё жамоатчилигининг ғамхўрлиги керак. Назаримда, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг ЮНЕСКО ташкилоти бош қўшмасдан бу ишда муваффақиятга эришиш амри маҳол.

Бундан йигирма йилча муқаддам Тунис шаҳри ҳам шундай аҳволга тушиб қолганди. Ўшанда Умумжаҳон меъморлар уюшмаси шаҳарни ҳалокатдан қутқариш учун кўп иш қилди. Энди қадимий Тунисни таниб бўлмайди. У асли қадимий ҳолига қайтарилган. Бухорода ҳам маҳаллий кучларга кўп умид боғламай чет элдан бу соҳада катта тажриба тўплаган мутахассисларни таклиф қилиш лозим. Айниқса, Шарқ мамлакатларидан кўпроқ мутахассисларни таъмирлаш ишларига жалб қилиш зарур...

Жип ЧАПМЕН — америкалик ёш меъмор:

— Кўпгина соҳаларда эришган муваффақиятларингизни инкор этиб бўлмайди. Аммо меъморчилик санъати соҳасида ўтмиш авлодларингиздан анча орқада қолганликларингизни тан олиш лозим.

Бухоронинг ажойиб меъморчилик услуби эскилик сарқити сифатида амалий қурилишда фойдаланилмай келганини мутахассис сифатида оқлай олмайман. Миллий меъморчилик услубини инкор этиш туфайли шаҳарда иқлим шароитларига мутлақо зид бўлган турар жойлар, жамоат бинолари қад кўтарган.

Бебаҳо обидалар атрофида транспорт қатнови давом этаётгани, қадимий кўчаларда анъанавий қайроқтош ўрнида асфальт ётқизилгани, кўпдан-кўп газ, электр, сув қувурлари қадимий шаҳарнинг ҳуснбузарлари бўлмоқда. Мен таклиф қилаётган лойиҳаларда бундай нуқсонлардан қутулиш йўллари кўрсатилган.

Қадимий Бухоро — тошдан ясалган хазина. Уни асраб-авайлаш бухороликлар маъмур турмушига кафолат. Зероки, бу туфайли авж оладиган зиёрат дунёда энг сердаромад «бизнес» ҳисобланади.

СУРАТ—АХБОРОТ

БОЛА ОДОБИ АЗИЗ

Жумҳуриятимизда келажагимиз — фарзандларимиз тарбиясига эътибор кучайтириляпти. Мактабгача болалар муассасаларини қуриш, илм кошоналаридаги ўқишни замонавий негизга кўчириш соҳасида ибратли ишлар амалга оширилаётир. Буларнинг ҳаммаси яхшилик нишоналари, уларни яшнатиш эса устозлар зиммасига юклатилган.

● Қарши шаҳрида кичик болалар учун мўлжалланган боғчалар ўз тарбияланувчиларини бағрига олмоқда. Шаҳар халқ маорифи бўлими ва ижроия комитетининг кўмагида уй соҳибалари ўз уйларида кичкинтойлар учун қулай шароит яратишди. О. Ҳамидова, М. Холиқова, Г. Қудратова сингари уй бекалари қўни-қўшнилари фарзандларини меҳр билан тарбиялашмоқда. Тарбияланувчилар боғчада бўлган чоғларида уларнинг ота-оналари хизмат вазифаларини бемалол бажаришаяпти, фарзандларидан кўнгиллари тўқ.

Қашқадарё вилоятида кичик боғчалар яратилишига эътибор катта. Ҳозир 17 та ана шундай масканда 1020 бола тарбияланади.

● Боғишамол районидаги 17-тажриба мактаби базасида вилоятда дастлабки гимназия очилди. Ўқувчилар жаҳон маданияти тарихи, мантиқ, аҳлоқ ва ҳуқуқ фани дебочалари билан фалсафа, Ўзбекистон маданияти ва тарихига оид машғулотлар ўтишади.

Суратларда: уйдаги болалар боғчаси тарбиячиси Ойсара Ҳамидова. У 8 ўғил ва қизга тарбия бераётир. Гимназия мактаби ўқувчилари.

Ш. ШАРОПОВ ва Р. ҒАФУРОВ олган суратлар (ЎзТАГ).

СССР Давлат хавфсизлиги комитетида

1990 йил 24 сентябрь куни Граждан авиацияси Архангельск бошқармасининг 65 йўловчи билан Ленинграддан Архангельскка борадиган 8956-рейсдаги ТУ-134 самолётини ўғирлашга уриниш бўлди.

Самолёт осмонга кўтарилганидан кейин 20 минут ўтгач, йўловчилардан бири экипажга мактуб узатди. Хатда йўналишни ўзгартириб, Стокгольмга учиш талаб қилинган ва агар талаб бажарилмаса, авиалайнер портлатиб юборилиши айтилган эди.

Йўриқномага мувофиқ экипаж вазият тўғрисида ерга ахборот берди ва экстремистни ёмон ниятдан қайтариш мақсадида у билан музокара бошлади. Йўловчилар ва уларнинг енгил юклари пухта назоратдан ўтказилгани тўғрисида хабар олгандан кейин самолёт командири Б. П. Беляев Архангельск шаҳрида қўнишга қарор қилди. Бу вақтда аэропортда зарур кучлар ва воситалар тахт қилиб қўйилган эди.

Украина Давлат хавфсизлиги комитети ходимлари гуруҳи жиноятчини қўлга олдилар. У 1937 йилда туғилган, Хабаровск ўлкасида яшайдиган Г. В. Поляков эканлиги аниқланди. Қўлга олинганида ундан портлатгич қурилма топилмади. Экипаж ва йўловчилар жабрланмади. Тергов олиб борилмоқда.

«Топталаётган доривор гиёҳлар» мақоласини ўқиб...

БИР ЖОЙДА ДЕПСИНИБ

Ўзим шу соҳада ишлаганим учун бўлса керак «Топталаётган доривор гиёҳлар» мақоласида таъкидланган муаммолар чуқур ўйлантириб қўйди. Энг ачинарлиси шундаки, табобат илмида катта тажрибага эга бўлмаган хорижий давлатлар хом ашёни сотиб олиб ҳам тиббий тангликка чек қўйяпти. Ваҳолонки, жумҳуриятимиз дунё тан олган табиблар юртидир. Табобат қадимда энг зарур илмлардан бири ҳисобланиб, бой маданий мерос тўпланган. Афсуски, кейинги даврда ана шундай шарқ табобати ривожланиш ўрнига бир жойда депсиниб туриб қолди. Натижада халқнинг бу соҳага бўлган ишонч ва интилишига бирмунча путур етди.

Қайта қуриш, ошкоралик даврига келиб ҳам бундай долзарб масалага панжа ортидан қараш оқибатида шифобахш гиёҳлар топталиши, айрим нопок кишиларнинг ҳамёнини қоппайтириш учун омил бўлаётгани жуда ачинарлидир. Доришунослик соҳасини замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозлаш, мутахассис кадрлардан ўз жойида фойдаланиш, кенг жамоатчиликнинг эътиборини қаратиш билангина табобатнинг бугунги аҳволини тузатиш мумкин. Зеро, табобат инсондан аввало табиатга шафқатли бўлишни талаб қилади. Айниқса, табобатнинг асосий хом ашёси — доривор ўсимликлар дунёси одам меҳрига ташнадир. Шу меҳрингиз эса кимнингдир дардига шифо беради.

А. ГУБАЙДУЛЛИНА,
Тошкент шаҳар «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмаси дори тайёрловчиси.

ХЎЖАСИЗЛИК ОҚИБАТИ

Доришунослик тиббиётнинг ажралмас бир бўлаги. Шундай экан, доривор гиёҳларнинг борган сари камайиб кетаётгани тиббиётнинг инқирозга юз тутишига олиб келади. «Топталаётган доривор гиёҳлар» мақоласида кўтарилган масалалар халқ табобати олдида турган энг муҳим муаммодир. Бир нарса кишини қаттиқ ташвишлантиради. Илгарилари ҳам шу муаммо қайта-қайта кўтарилган. Бир қанча нуфузли идораларнинг махсус қарорлари чиққан эди. Шифобахш доривор ўсимликларнинг бугунги аҳволи ана шундай хўжасизлик—қарорларнинг қоғозда қолиб кетиши оқибатидир. Чунки жумҳуриятимизда табобатнинг бу соҳасига ихтисослашган совхозлар иш фаолиятини олиб кўринг. Кейинги пайтларда доривор гиёҳлар билан Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирлиги, «Узовошплодвинпром», Ўрмон хўжалиги вазирлиги шуғулланган. Чунки, маданий ҳолда ўстириладиган шифобахш ўсимликларни етиштириш, етказиб бериш каби яхлит жараён занжирида ҳам узилишлар бўлиб туради.

Ёввойи ҳолда ўсадиган доривор гиёҳларнинг аксарият қимматли турларининг йўқолиб кетишини назорат қилувчи қатъий жавобгар мутасадди ташкилот йўқлиги шундай аянчли ҳолатга сабаб бўлаётир. «Ўзбекбирлашув», Тошкент шаҳар дорихоналар бошқармаси каби ташкилотларнинг бошбошдоқлик билан иш кўришига чек қўйиш мавриди келмадимикин?!

Халқ табобатини қайта тиклаш ва ривожлантириш учун қатор қарорлар эмас, амалий чора-тадбирларни бажариш орқалигина эришиш мумкин.

Абдулла ИБРОҲИМОВ,
Тошкент доришунослик институтининг фармокогнозия кафедрасининг доценти.

Реклама ва эълонлар

КОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

ЦентрНТТМ Восток

«ВОСТОК» ЁШЛАР ИЛМИЙ-ТЕХНИКА ИЖОДИЁТИ МАРКАЗИ

ЯНГИЛИКЛАРНИ ЖОРИЙ ЭТИШГА ДАЪВАТ ЭТИЛГАН ФИРМА БЎЛИБ, УНИНГ ФАОЛИЯТИ ЯНГИ ТЕХНИКАНИ, ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ, ЖИҲОЗЛАРНИ ВА МАТЕРИАЛЛАРНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ, ЯРАТИШ ВА ЖОРИЙ ЭТИШГА ҚАРАТИЛГАН.

Биз ўз буюртмачиларимизга юксак сифатли хизмат кўрсатамиз, шериклар билан алоқаларни мунтазам кенгайтириб бориш тартибига амал қилиб, ўз фирмамиз номини юксак қадрлаймиз.

Юқори малакали мутахассисларнинг чуқур билими ўз ихтиёрида бўлган «Восток» ўз фаолиятида фан ва техниканинг энг сўнгги ютуқларидан фойдаланади.

ФИРМА ФАОЛИЯТИНИНГ АСОСИЙ СОҲАЛАРИ:

андозасиз дастгоҳларни, кесувчи асбобларни, синов дастгоҳларини ва технология жиҳозларини КОНСТРУКЦИЯЛАШ ВА ЯРАТИШ;

электрон қурилмаларни ва приборларни, босма платоларни, радио аппаратураларни ва микропроцессорли техникани КОНСТРУКЦИЯЛАШ ВА ЯСАШ;

IBM PC/XT/AT типидаги ва бошқа моделдаги шахсий электрон-ҳисоблаш машиналарини ПРОГРАММА БИЛАН ТАЪМИНЛАШ;

саноат ва фуқаролар қурилишлари объектларини ЛОЙИҲАЛАШТИРИШ (Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитетининг лицензияси кўзда тутилади);

ЭКОЛОГИЯ СОҲАСИДАГИ ИШЛАНМАЛАР: оқава сувларни ва газларни тозалаш, ПДУ ва ПДКга мувофиқлигини (ультратовуш, шовқин, тебраниш, газ миқдорининг, электромагнит нурланиши ва хоказоларнинг) тадқиқ этиш, экологик муҳитни яхшилашга доир тадбирлар;

ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ИШЛАБ ЧИҚИШ: металларга ишлов бериш ва уларни сир билан қоплаш, маҳаллий хом ашёдан ва ишлаб чиқариш чиқиндиларидан янги материалларни яратиш;

МАНФААТДОР ШЕРИКЛАР БИЛАН БИРГАЛИКДА ҚЎШМА КОРХОНАЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ТИЖОРАТ ИШЛАРИ ШУЛАР жумласидандир.

МАРКАЗНИНГ ҚУЙИДАГИ БЎЛИНМАЛАРИ СИЗНИНГ

ХИЗМАТИНГИЗГА ТАЙЁР:

— Тажриба-конструкторлик бўлими;
— Илмий-амалий тадқиқотлар бўлими;
— Меъморчилик-қурилиш бўлими;
— «Магистраль» сектори;
— «Физика муаммолар ва технологиялар» лабораторияси;
— «Қурилиш индустриясининг экологик муаммолари» лабораторияси;
— Нукус филиали.

Барча манфаатдор шерикларни қуйидаги манзилгоҳда кутамиз: 700000, Тошкент шаҳри — ГСП, Ю. Фучик кўчаси, 2-а уй.

Телефон: 33-15-93.

«ВОСТОК» ЁШЛАР ИЛМИЙ-ТЕХНИКА ИЖОДИЁТИ МАРКАЗИ.

«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

45-ЎРТА ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1990—1991 ўқув йилига
ҚУЙИДАГИ МУТАХАССИСЛИКЛАР БЎЙИЧА

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Тикувчилик, ошпазлик, кенг профилдаги тракторчи-машинист, чорва молларини ветеринар ишлаш бўйича оператор, балиқчилик мастери, автослесарь, қишлоқ хўжалик машиналари ремонти бўйича слесарь, сотувчи, электр ва газ пайвандчи.

ЎҚИШ МУДДАТИ: балиқчи группасидан ташқари ҳамма группага кирувчиларга 9-синфни битирганлар учун — 3 йил.

11-синфни битирганлар учун — 1 йил.

ЭСЛАТМА: Пахта териш бўйича механик-ҳайдовчилар учун ўқиш муддати — 8 ой.

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛИНГАНЛАРГА СТИПЕНДИЯ, 3 МАҲАЛ ИССИҚ ОВҚАТ ВА МАХСУС КИЙИМ-БОШ БЕРИЛАДИ.

Узоқдан келганларга ётоқхона берилади.

БИЛИМ ЮРТИНИ АЪЛО БАҲОЛАР БИЛАН БИТИРГАНЛАРГА ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА ЙЎЛЛАНМА БЕРИЛАДИ.

Бизнинг манзил: Тошкент области, Ғалаба райони, ЭППОРП «Балиқчи», Қўрғонча қишлоғи.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ПРЕЗИДИУМИ

Ўзбекистон ССР Фанлар Академиясининг У. А. Орипов номидаги Электроника институти директори бўш лавозимига

ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Физика-математика фанлари доктори илмий даражасига эга бўлган етук олимлар иштирок этишлари мумкин.

Танлов иштирокчилари қуйидаги ҳужжатларни тақдим этишлари шарт: мутахассисларни ҳисобга олиш бўйича шахсий варақа, 4 та фотосурат, таржимаи ҳол, олий ўқув юртини тамомлаганлиги ҳамда илмий даража берилганлиги тўғрисидаги дипломларнинг нусхалари, меҳнаткашлар жамоаси ёки бошқа орган, ташкилот томонидан номзоди кўрсатилганлиги тўғрисидаги йиғин баёни.

Номзодликка кўрсатиш ҳуқуқи Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг Президиумига ва Физика-математика фанлари бўлимига, бошқа илмий муассасаларнинг ва олий ўқув юртларининг илмий кенгашларига, жамоатларга ва уюшмаларга ҳавола этилади.

Танлов муддати — эълон чиққан кунидан бошлаб бир ой.

Ҳужжатлар қуйидаги манзилга юборилсин: 700000, Тошкент шаҳри, ГСП, Гоголь кўчаси, 70-уй, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Президиуми, Физика-математика фанлари бўлими.

Телефон: 33-72-73.

«Андижонагроспецремонт» ишлаб чиқариш бирлашмаси томонидан ҳайдовчи Маткаримов Аҳмаджон номига берилган 769, 770 рақамли йўлланма қолган

ИШОНЧ ҚОҒОЗЛАРИ **БЕКОР ҚИЛИНАДИ**

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 28/IX да **Нажот истаб**, 29/IX да **Юбилей кечаси**, 30/IX да **Абдулла Қодирийнинг ўтган кунлари.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУСИҚАЛИ ТЕАТРИДА — 28/IX да **Ака-ука совчилар**, 29/IX да **Табассум оқшоми**, 30/IX да **Табассум оқшоми.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 28/IX да **Лақма куёв**, 29/IX да **Гўзаллар ва миршаблар.**

ЦИРК

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — ТОШКЕНТДА БИРИНЧИ МАРТА. **«Пхеньян-90». Цирк санъатининг барча жанрларидан иборат катта ранг-баранг дастур.**

Тошкент давлат театр ва рассомлик санъати институти жамоаси фалсафа ва социализм назарияси кафедраси доценти А. Т. Деҳқоновга укаси **Илҳом ДЕҲҚОНОВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Муҳаррир
Р. РАҲМОНОВ.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» («Советский Узбекистан») Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

БЎЛИМЛАР: партия турмуши — 33-34-69, 32-53-97, 32-57-19, пропаганда — 32-55-70, саноат, қурилиш ва транспорт — 33-47-80, 32-53-14, 32-54-09, қишлоқ хўжалиги — 33-76-04, 32-53-15, 32-53-70, совет қурилиши — 33-12-46, 32-57-20, 32-54-18, фан, маданият ва халқ таълими — 33-44-51, 32-57-21, адабиёт ва санъат — 33-20-36, 32-54-35, 32-55-16, ахборот ва спорт — 33-14-24, 32-55-17, халқаро ҳаёт — 32-54-14, хатлар ва оммавий ишлар — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06, коммунистик ахлоқ — 32-54-29, фельетонлар — 32-54-27, иллюстрация — 32-57-22.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси, 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Газета офсет усулида, А—2 форматида босилади.

№ 222. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12